

ПАТОФИЗИОЛОГИЈА НЕРВНОГ СИСТЕМА

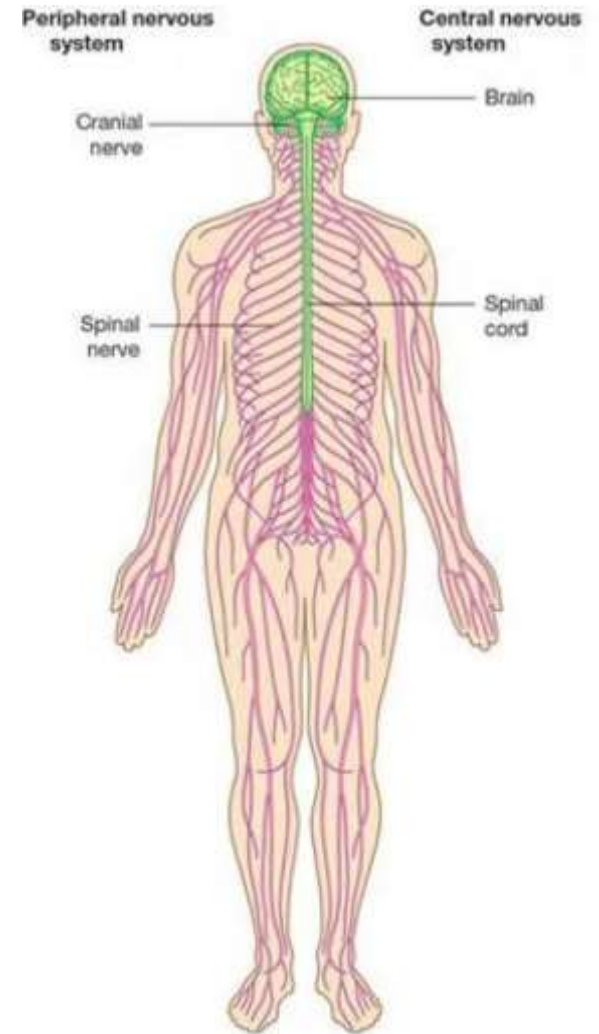
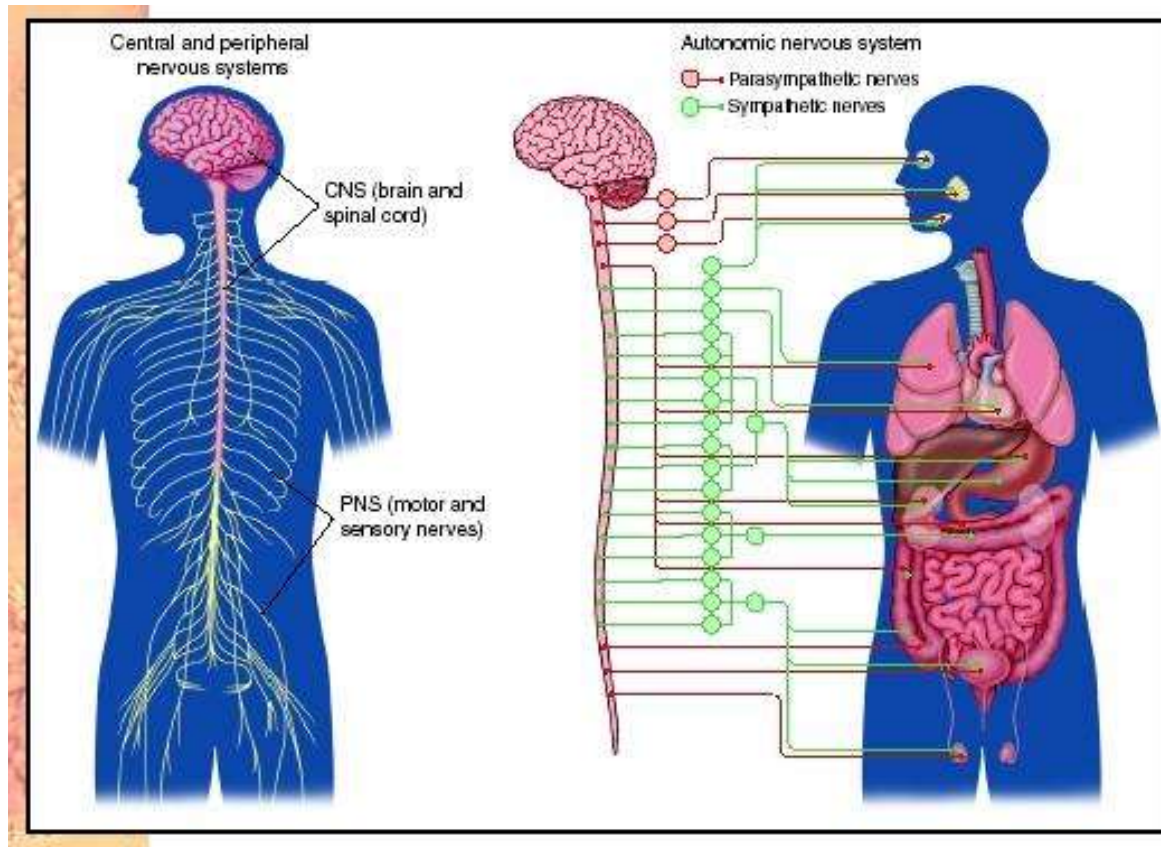

Проф. др Зорица Јовановић
Катедра за Патолошку физиологију

САДРЖАЈ ПРЕДАВАЊА

- Оштећење периферног моторног неурона
- Патофизиологија неуромишићне синапсе (мијастенија гравис)
- Поремећаји možданог крвотока
- Оштећење централног моторног неурона
- Мултипла склероза
- Паркинсонова болест
- Патофизиологија деменција
- Патофизиологија бола
- Патофизиологија епилепсије
- Поремећаји крвно-моздане баријере
- Хидроцефалус
- Поремећаји свести
- Поремећаји спавања
- Патофизиологија депресије
- Патофизиологија шизофреније

Нервни систем

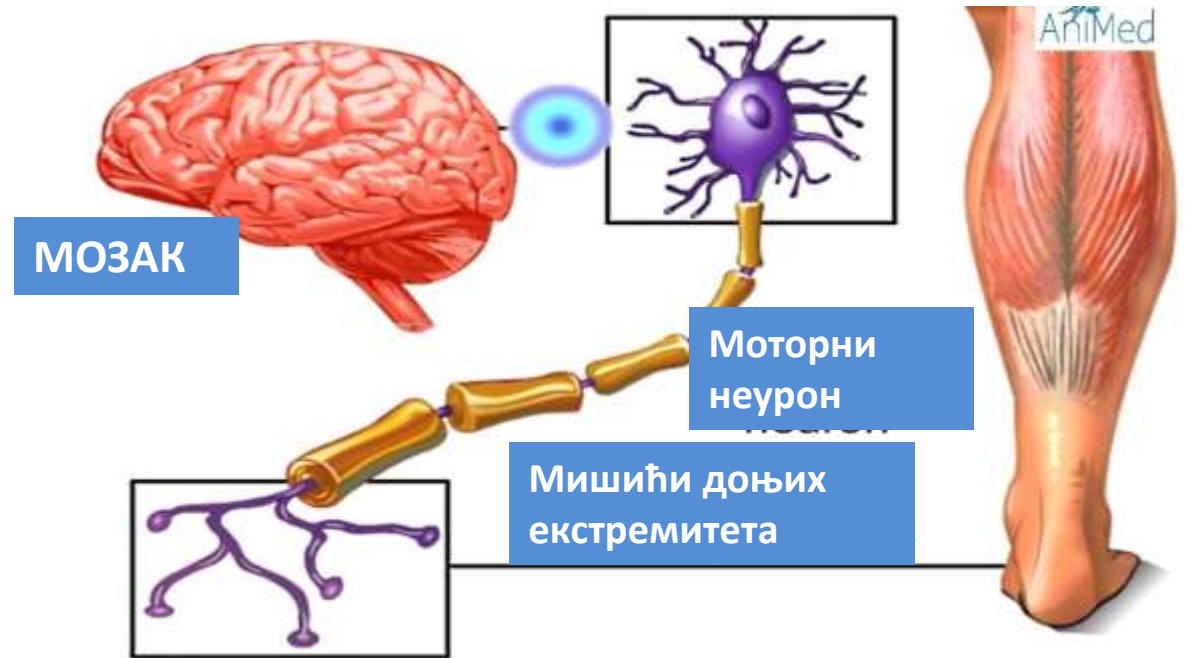
Поремећаји моторне функције

Моторна функција нервног система

Моторне функције нервног система:

- Извођење **вољних** и **рефлексних** покрета
- Одржавање **равнотеже** тела и обезбеђивање стабилности за извођење покрета
- **Координација контракције** мишића која обезбеђује fine и глатке покрете

1. Централни (горњи) моторни неурон
2. Периферни (доњи) моторни неурон
3. Мишићи

Мишићне атрофије

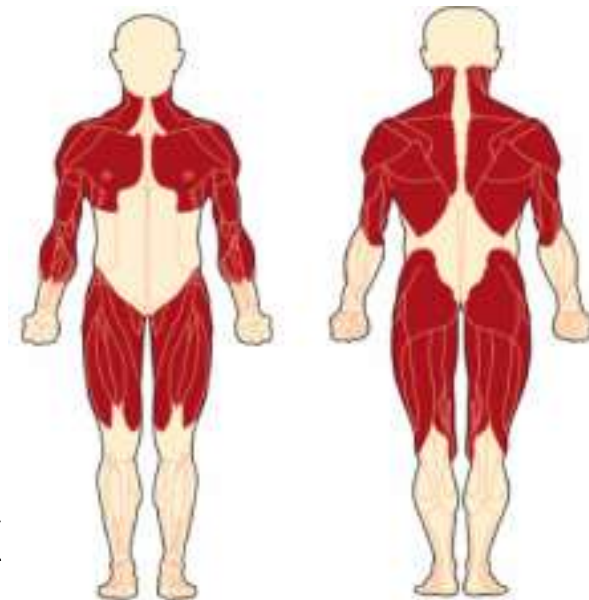
Хронична обољења мишића која се одликују прогресивном слабошћу и атрофијом неких група мишића.

- **Примарне миопатије (мишићне дистрофије):**

примарна, наследна обољења мишића, која се карактеришу прогресивном слабошћу и дегенерацијом скелетних мишића.

Duchenne-ова дистрофија

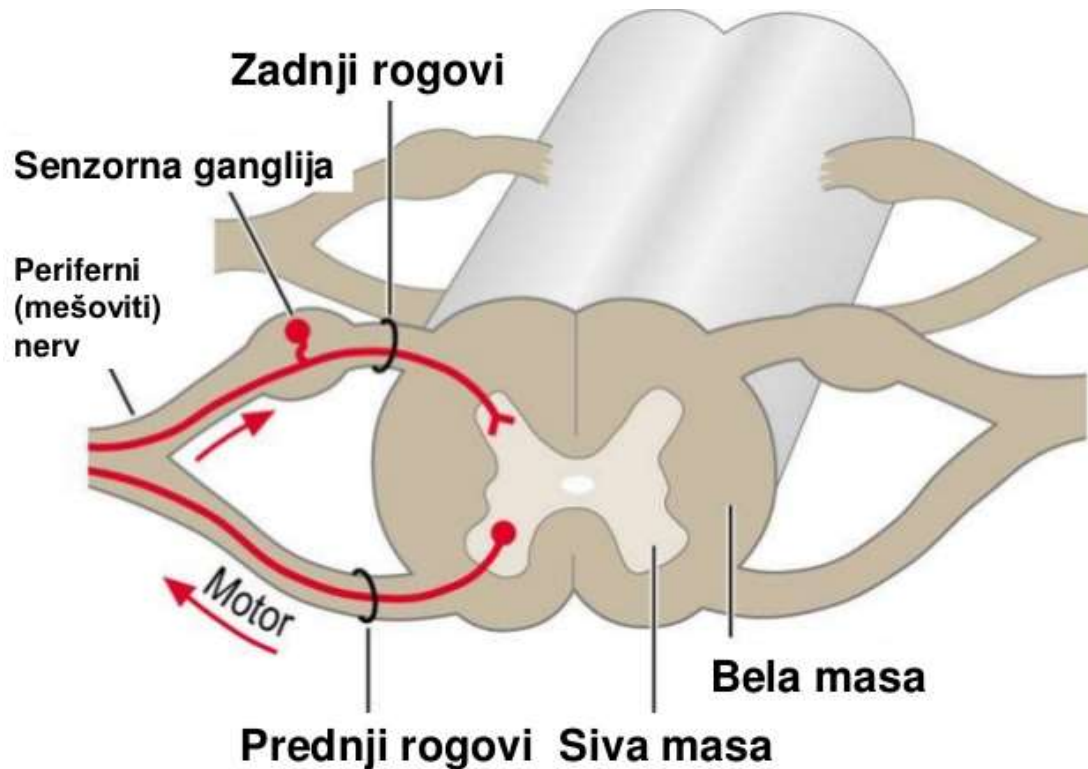
(псеудохипертрофична): преноси се преко X хромозома: жене преносиоци, мушкарци оболевају

- **Секундарне мишићне атрофије:** оштећење или обољење периферног моторног неурона

Неуропатије

Неуропатије су обољења периферног нервног система од **коренова кичмене мождине** до слободних нервних завршетака периферних нерава.

Подела неуропатија

1. Мононеуропатије - симптоми и знаци оштећења функције једног периферног нерва.

Етиологија (најчешће механички етиолошки фактори):

- Лацерација (трансекција или пресецање): делимични или потпуни прекид континуитета нерва
- Истезање (тракција) и контузије: континуитет нерва очуван
- Ишемије и компресије
- Ињекционе повреде
- Електричне, термичке и радијационе повреде

2. Полинеуропатије-захваћени сви периферни нерви симетричне дистрибуције:

Аутоимунске неуропатије (Guillain-Barre-ов синдром)

Метаболичке и ендокрине неуропатије (нпр. дијабетесна полинеуропатија)

Нутритивне (пример дефицијенције витамина В6) и **алкохолна** неуропатија

Токсичне неуропатије

Инфективне неуропатије (пример херпес зостер)

Симптоми оштећења периферног моторног неурона

1. **Сегментне или периферне** слабости одређене групе мишића
2. **Атрофија или хипотрофија** мишића
3. **Мишићни тонус**-снижен или угашен (хипотонија или атонија).
4. **Рефлексна активност**-смањена (или угашена)
5. **Патолошки рефлекси** се не појављују
6. **Фасцикулације** (спонтани трзаји мишићних снопова) и фибрилације
7. Испади **сензибилитета** (по типу расподеле периферних живаца и сегментни или радикуларни испади).

Клинички примери оштећење периферног моторног неурона

Парализа n. radialisa

Парализа n. medianusa

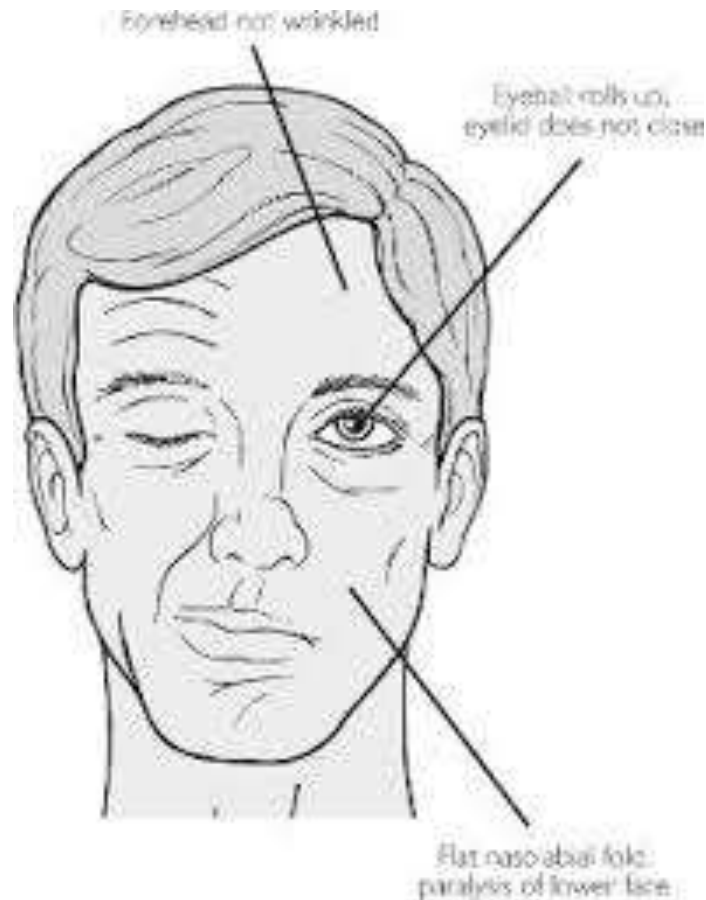
Клинички примери оштећење периферног моторног неурона

Парализа n. peroneusa

Слабост дорзифлексора стопала: Пад стопала

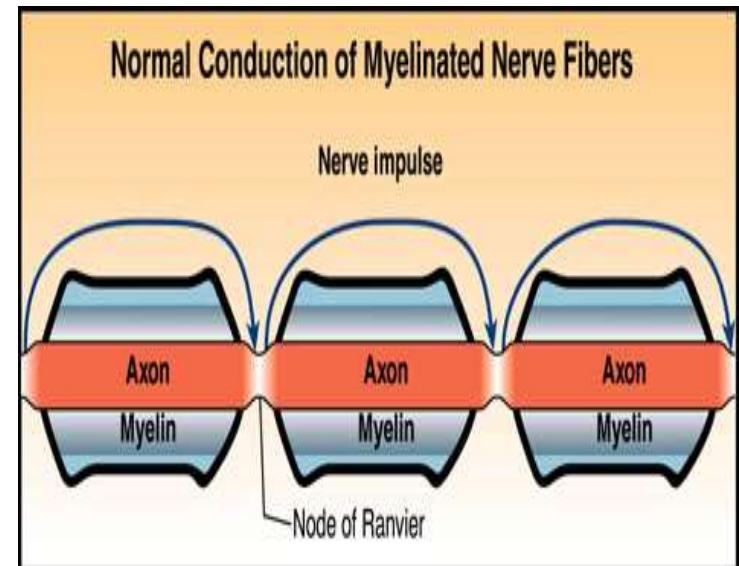
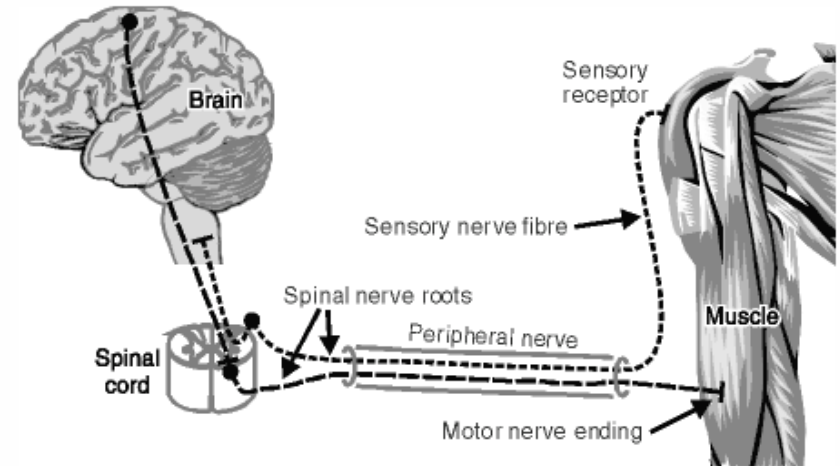
Клинички примери оштећење периферног моторног неурона

**Периферна парализа n. facialis
(VII кранијални нерв)**

Guillain-Barre-ов синдром

- Аутоимунско, демиелинизирајуће обољење периферних нерава
- Мијелински омотач спиналних и кранијалних нерава је оштећен дифузним инфламаторним процесом
- **Schwann-ове ћелије** – стварају мијелин у ПНС
- Мијелин омогућава бржу трансмисију нервних импулса

Етиопатогенеза Guillain-Barre-овог синдрома

- Недовољно позната
- У већини случајева покреће га **вирусна** инфекција (Influenza, Coxaki, EBV, Herpes, HIV, Hepatitis, CMV)
- Имунизација
- Неки лекови и токсини
- Системска обољења везивног ткива

Претпостављени механизам:

молекуларна мимикрија (антигенска сличност страног антигена и Шванових ћелија)

Поремећаји неуромишићне синапсе

Мијастенија гравис - хронично аутоимунско обољење неуромишићне спојнице праћено слабошћу и заморљивошћу скелетних мишића.

Облици:

- 1. ОКУЛАРНА МИЈАСТЕНИЈА** (подизачи капака и спољашњи очни мишићи) птоза, двослике
- 2. ГЕНЕРАЛИЗОВАНА МИЈАСТЕНИЈА** (проксимални мишићи екстремитета и екстензори врата)
- 3. БУЛБАРНА МИЈАСТЕНИЈА** (IX, X, XI и XII кранијални нерв) - карактеристичан израз лица, промене гласа и говора, тешкоће са гутањем

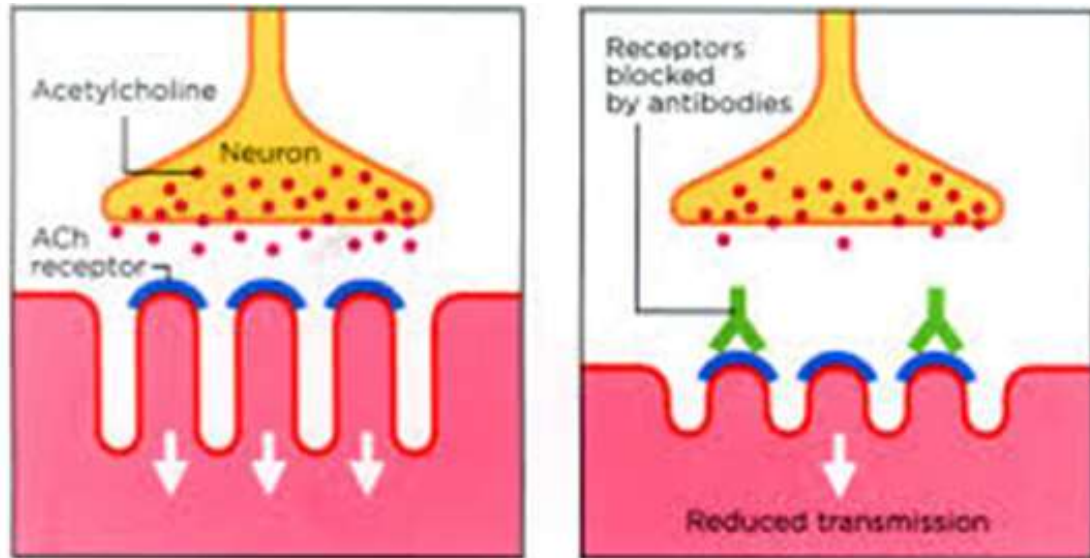
Етиопатогенеза мијастеније гравис

Аутоимунски поремећај

Генска диспозиција

Покретачи: вирусне
инфекције

Патолошке промене тимуса
(хиперплазија, тимом)

Поремећај је на постсинаптичкој мембрани

Блокада никотинских холинергичких рецептора аутоантителима (IgG)

Смањење броја и величине постсинаптичких набора

Поремећаји можданог крвотока

Васкуларизација мозга

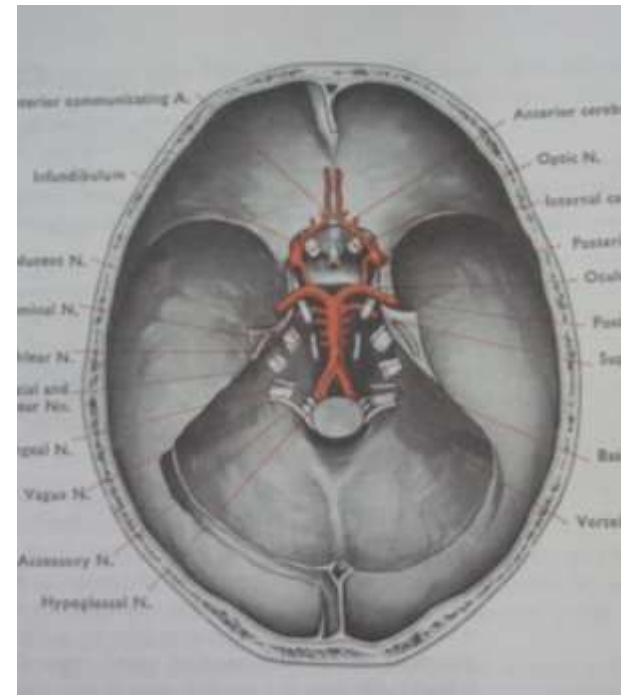
- Маса 2-3% (укупне масе организма)
- Проток крви 20% минутног волумена у мировању
- Потрошња O_2 20% (укупне потрошње O_2)
- Потрошња енергије 20% укупне (а 50% укупне потрошње глюкозе)

Васкуларизација мозга:

1. A. carotis interna (грана a. carotis communis)
2. A. basilaris (грана a. vertebralis)

Willisov шестоугао (*на бази мозга*)

Класификација поремећаја možданог крвотока

1. Ишемија (око 80%)

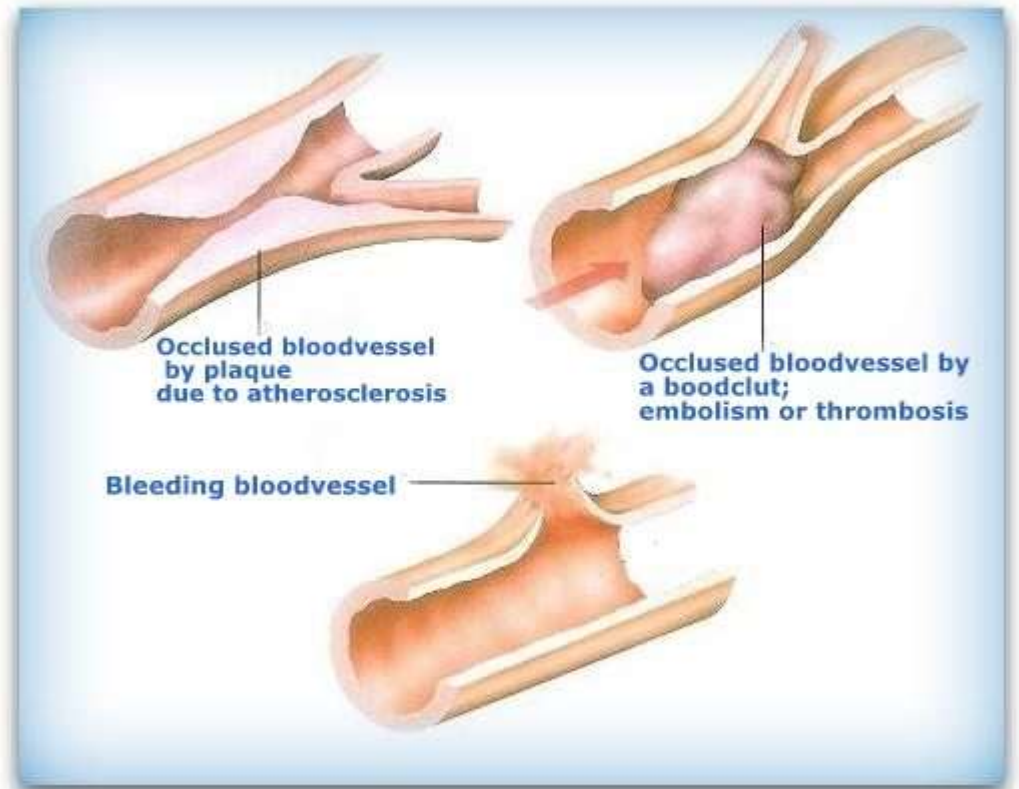
Тромбоза

Емболија

2. Хеморагија

Субарахноидална

Интрацеребрална

Фактори ризика за ЦВИ

- **Немодификабилни**

- Старост
- Пол
- Раса
- Наслеђе
- Предходни инсулт

- **Модификабилни**

- Хипертензија
- Хиперлипидемија
- Дијабетес мелитус
- Пушење
- Обољења срца
- Обољења каротидних артерија
- Хиперкоагубилност
- Гојазност/инактивитет
- Алкохол
- Кокаин

Клиничка класификација поремећаја možданог крвотока

- 1. Акутно, пролазно жаришно оштећење (TIA)**
- 2. Трајно, фокално оштећење (апоплексија)**
  - a) Thrombosis vasorum cerebri
  - b) Embolia vasorum cerebri
  - c) Haemorrhagia cerebri (интрацеребрални хематом)
- 3. Акутно дифузно цереброваскуларно оштећење (хипертензивна енцефалопатија)**
- 4. Хронично дифузно цереброваскуларно оштећење (артериосклеротична деменција)**
- 5. Комбинације**

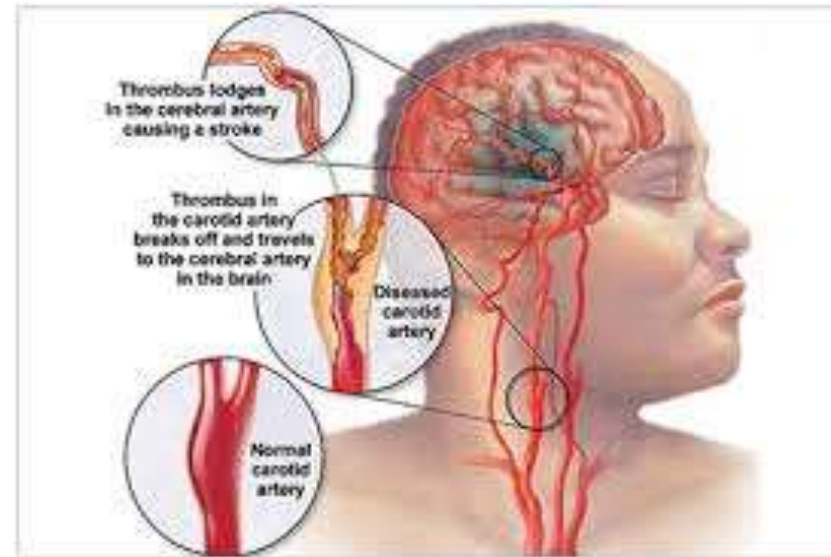
Исхемија

1.Тромбоза: оклузија изазвана церебралним тромбом: атеросклероза артерија.

2.Емболија: оклузија узрокована емболусом која се путем крвних судова доноси из других делова организма.

Најчешће су **тромби из срца** (фибрилација преткомора), **каротидних и вертебралних артерија**).

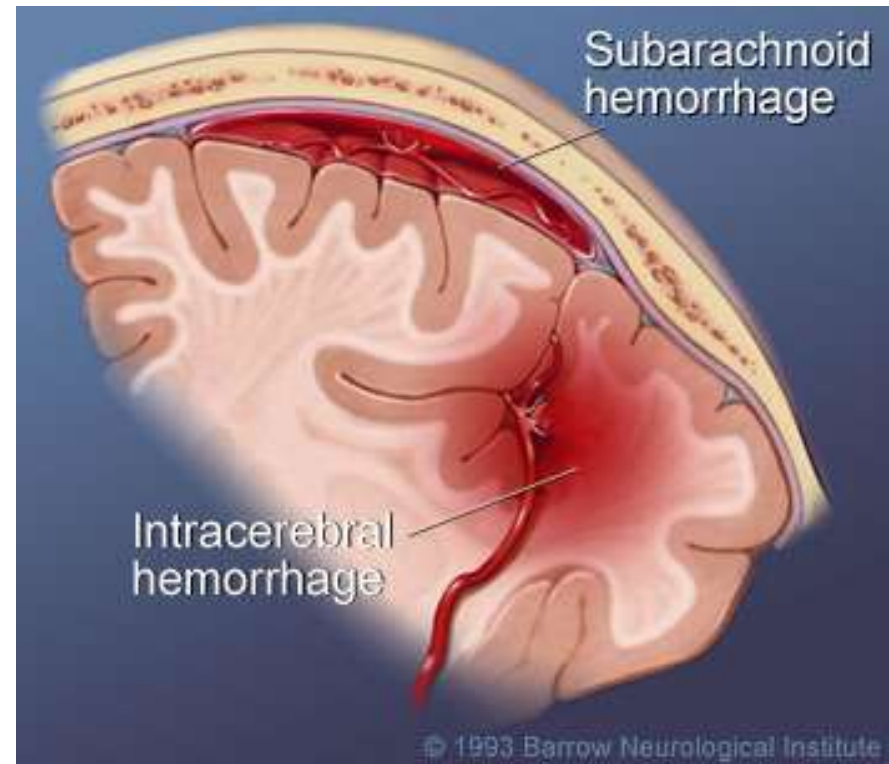
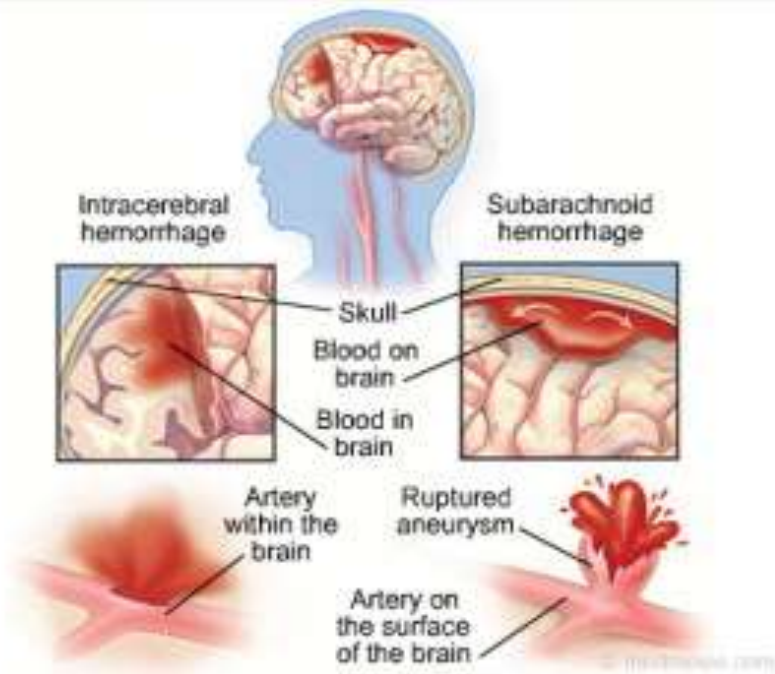
Ређе ваздух, туморско ткиво, масти.

Тромб у каротидној артерији

Хеморагија

- **Интрацеребрална хеморагија** (у мозгу; артеријска хипертензија, амилоидна ангиопатија)
- **Субарахноидална хеморагија** (у течност која испуњава простор око крвних судова изван мозга, између можданица; анеуризме, А-В малформације)

Оштећење централног моторног неурона

- СИМПТОМИ -

Хемиплегија (или хемипареза) супротне стране тела

Спастичност - отпор је на почетку пасивног покрета највећи а затим попушта ("феномен перореза")

Рефлексна активност повећана

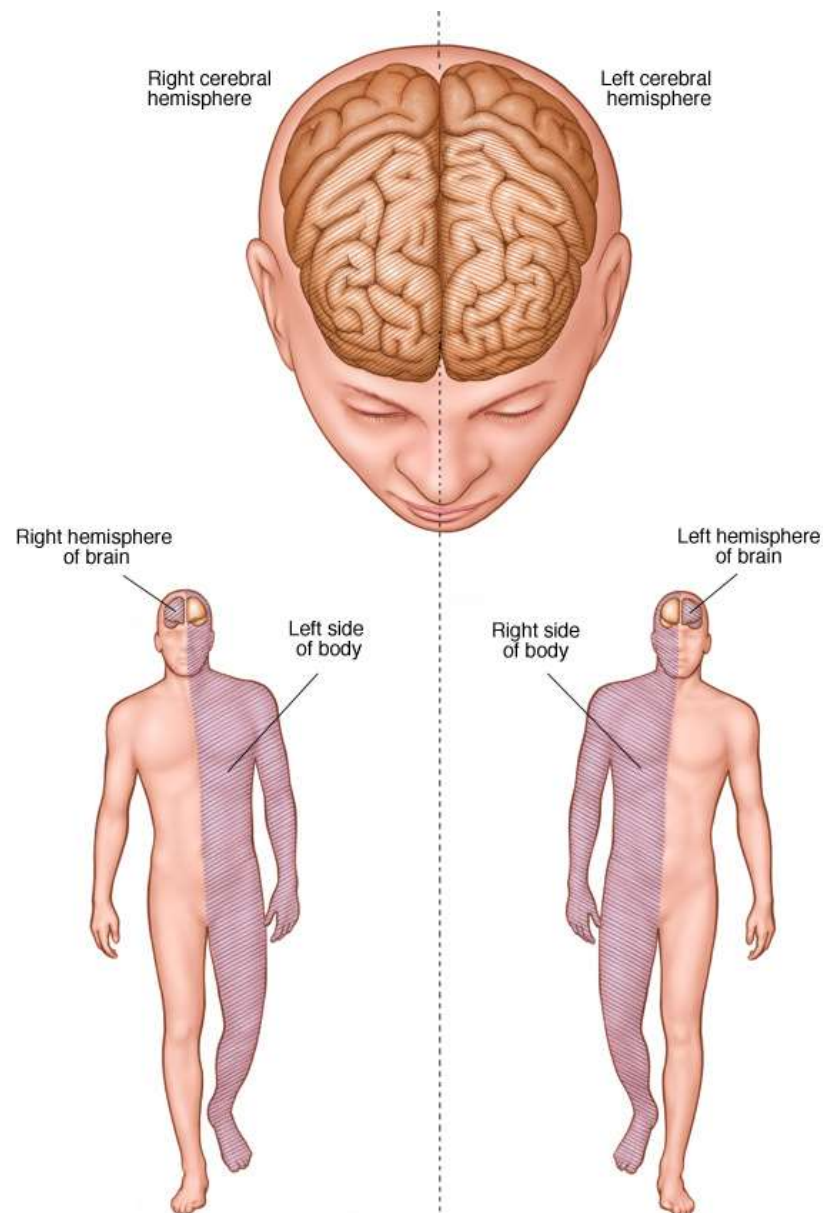
- рефлексна активност и тонус резултат су активности рефлексног спиналног лука (главна карика је неуромишићно вретено, ослобођено инхибиције из виших нервних центара)

Патолошки рефлекси - (рефлекс Бабинског)

Атрофија или хипотрофија мишића - не постоје

Клиничка презентација ЦВИ

- Поремећаји свести
- Мучнина и повраћање
- Главобоља
- Конвулзије
- Фокални неуролошки дефицит

Мултипла склероза

- Хронично, инфламаторно, демијелинизирајуће обољење централног нервног система (мозга, кичмене мождине, оптичког нерва)
- Јавља се између 18-40 године живота (чешће код жена)
- Клиничка слика: смењивање егзацербација и ремисија

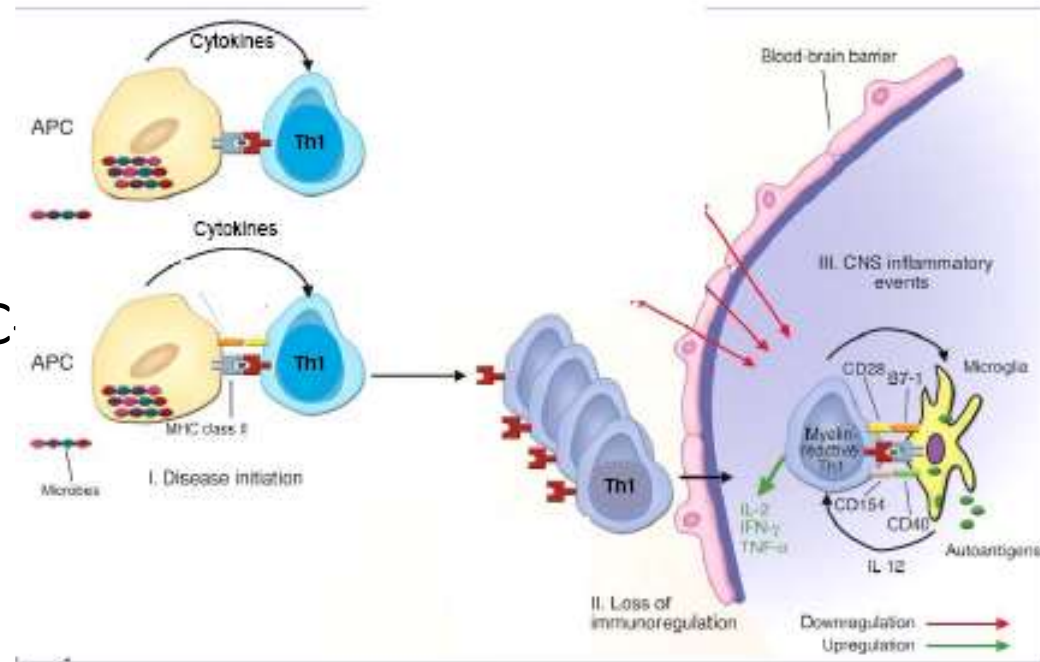
Етиологија мултипле склерозе

- Генетски фактори (HLA DR2)
- Фактори спољашње средине (инфекција, трудноћа, хиповитаминоза Д3, емотивни стрес, тежак замор, физичка повреда, лоше опште стање организма)
- Комбинација генетских и спољашњих фактора

Механизам мултипле склерозе

Аутоимунско обољење

1. Иницијација мултипле склерозе (најчешће вируси)
2. Повећана пермеабилност крвно-моздане баријере
3. Инфламаторни одговор у ЦНС
4. Дегенеративна фаза (дегенерација олигодендроцита и демиелинизација)

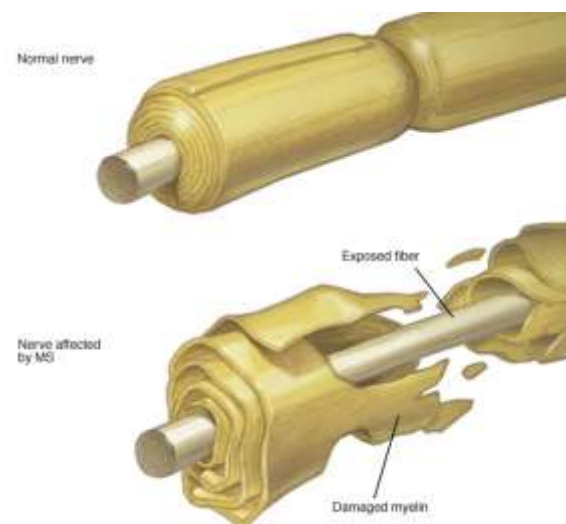

Мултипла склероза

Обољење **беле масе** мозга

Патохистолошки: **демијелинизациона жаришта (плакови).**

У цереброспиналном ликвору: повећани имуноглобулини
(електрофореза ликвора: **олигоклоналне траке**)

Клиничке карактеристике мултипле склерозе

- Слабост у виду хемипареза, парапареза, монопареза
- Парестезије у појединим деловима тела
- Поремећаји вида
- Диплопије
- Вертиго
- Поремећаји расположења

ПАТОФИЗИОЛОГИЈА БАЗАЛНИХ ГАНГЛИЈА

Функција базалних ганглија

- моторна контрола (са церебелумом, моторним кортексом и кортикоспиналним путем)

БАЗАЛНЕ ГАНГЛИЈЕ:

corpus striatum

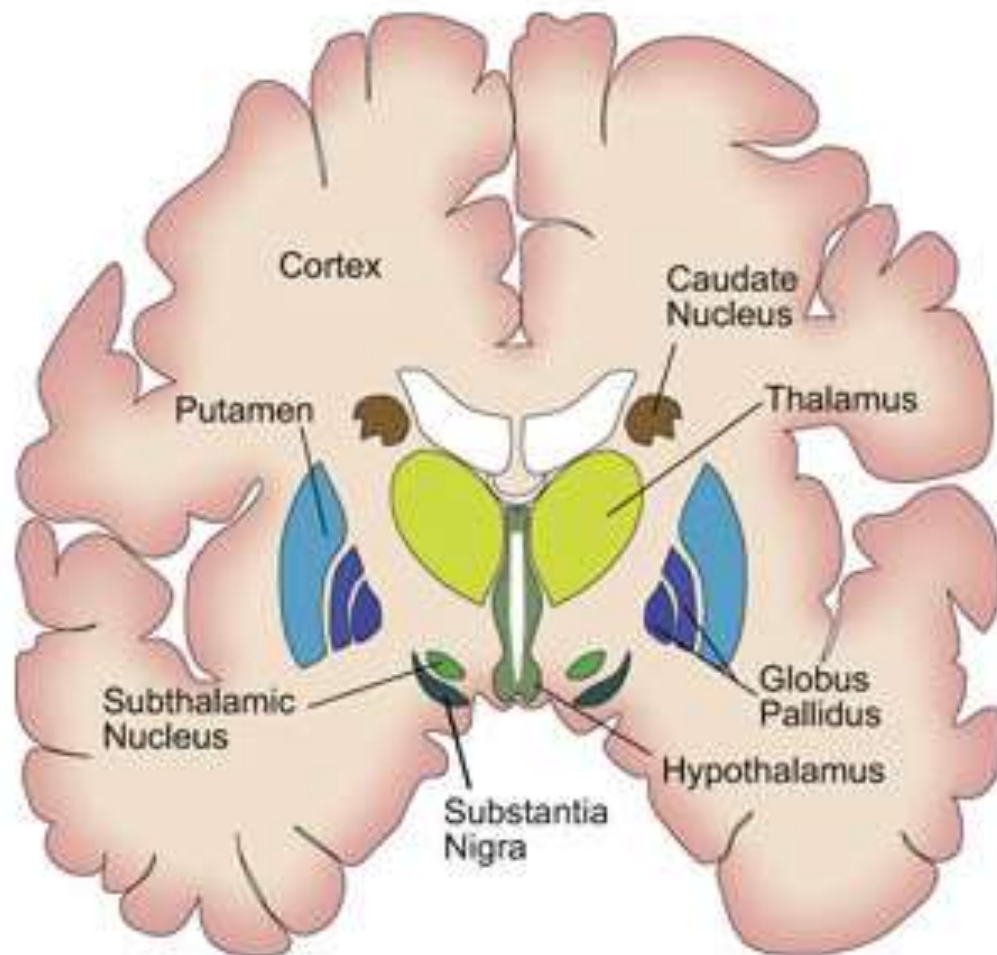
nucleus caudatus

putamen

globus pallidus

subthalamic nucleus

substantia nigra

Обољења базалних ганглија

Подела:

- 1. Акинетско ригидни синдроми-Паркинсонизам**
- 2. Хиперкинезије (хореја, хемибализам, дистоније, тикови)**

Подела паркинсонизма

1. подела:

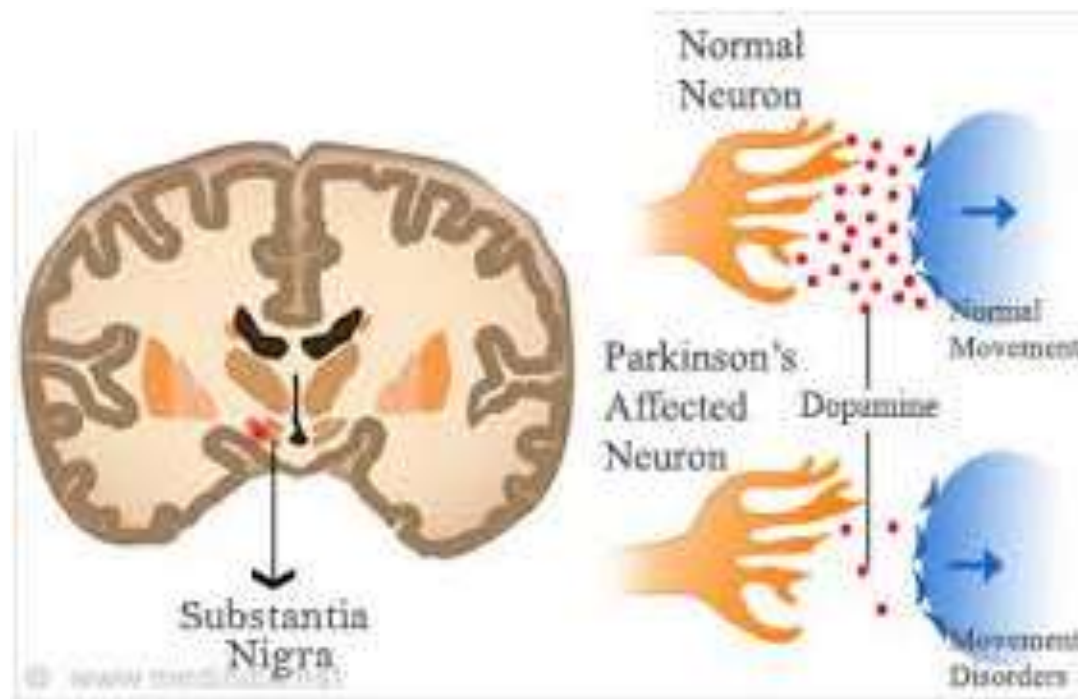
- **Идиопатска Паркинсонова болест**
- **Симптоматски паркинсонизам** (васкуларни поремећаји, трауме, инфекције, лекови, итд)

2. подела:

- **Породична Паркинсонова болест**
- **Спорадична Паркинсонова болест** (почиње после 60 године)

Неуротрансмитерски поремећаји код Паркинсонове болести

1. Дегенерација **допаминергичких** неурона у **pars compacta substantie nigre**.

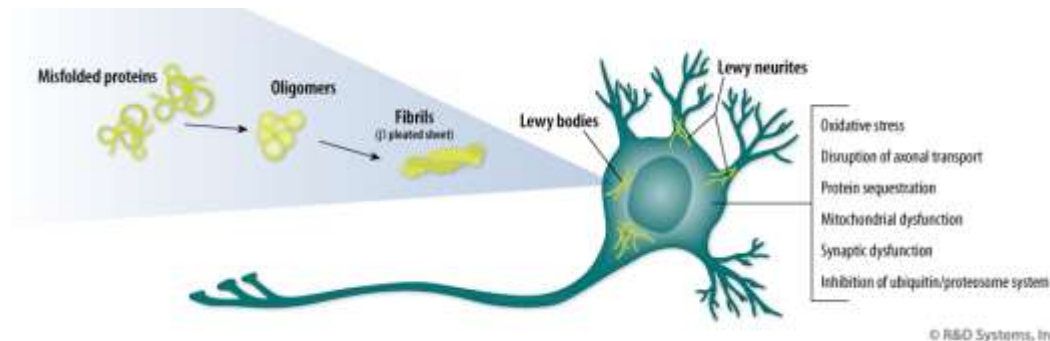
2. Смањена концентрација **норадреналина** и **серотонина** (интелектуални пад, поремећаји расположења).

Механизми оштећења и смрти допаминергичких неурона:

1. Агрегација **алфа синуклеина** (патолошки протеин)
2. Дисфункција убиквитин-протеозомног система (систем за отклањање патолошких протеина)
3. Поремећаји митохондрија (реактивни облици кисеоника)
4. Оксидација допамина (поремећај складиштења и ослобађања допамина)

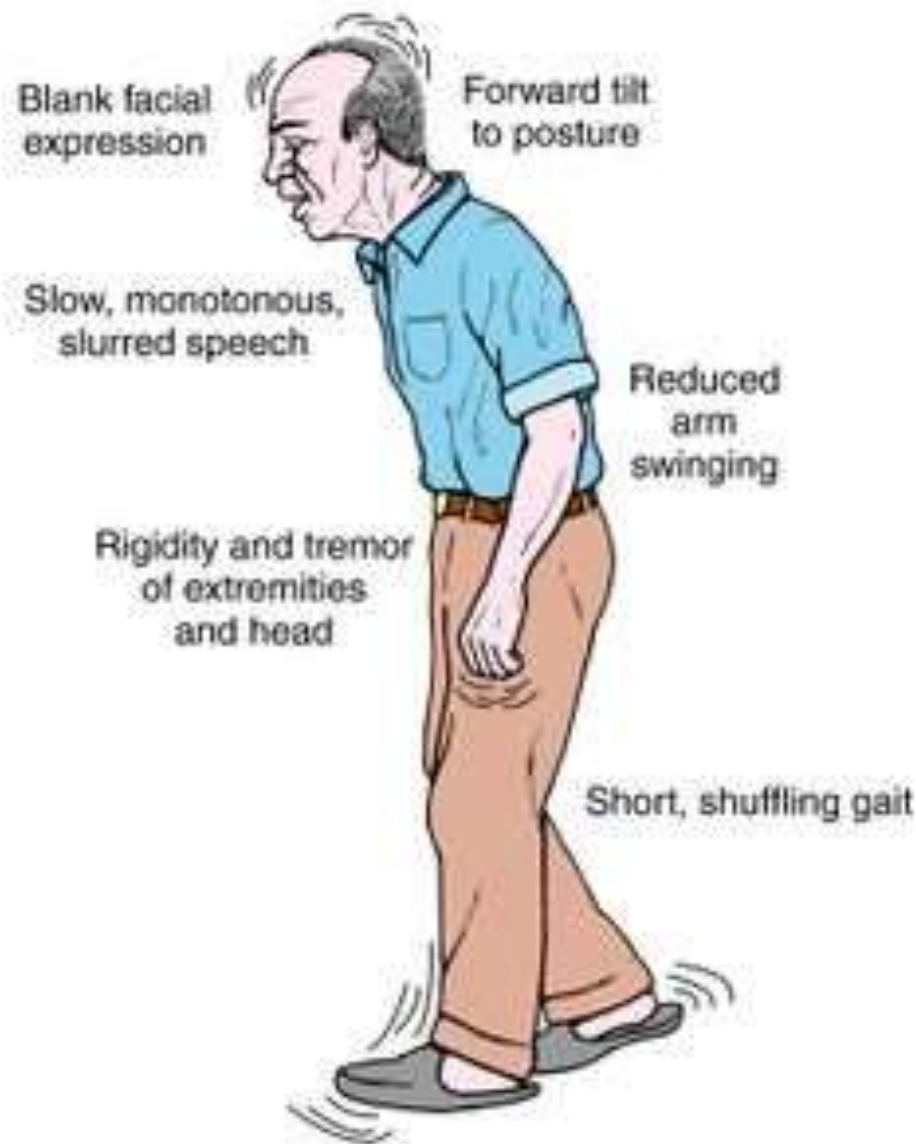
Патохистолошки:

- **Lewy-јева тела (изграђена од алфа-синуклеина).**

Клиничке карактеристике Паркинсонове болести

- Брадикинезија
- Ригидитет
- Тремор
- Поремећај постуралног става

ДЕМЕНЦИЈЕ

Дефиниција:

Деменција је синдром глобалног и прогресивног оштећења **стечених когнитивних** способности, при очуваној свести, у коме су посебно оштећене способности памћења, учења, апстрактног мишљења, оријентације и процене видно-просторних односа.

Подела деменција

- Алцхајмерова болест: 60%
- Васкуларна деменције (изолована или у комбинацији са АД): 15%
- Деменција са Левијевим телима (изолована или у комбинацији са АД): 15%
- Фронтотемпорална деменција (Pick-ова болест): 5%
- Друге деменције: 5%

Алцхајмерова болест: најчешћа деменција, почиње обично после 65. године

Две главне теорије Алцхајмерове болести

- **Теорија амилоидне каскаде:**

Неуродегенеративни процес покренут патолошком акумулацијом амилоидних плакова

- **Холинергичка теорија:**

Смањен ниво неуротрансмитера ацетилхолина у префронталној кори што доводи до когнитивних поремећаја

Неуропатологија Алцхајмерове болести

1. Сенилни плакови

- у ванћелијском простору мозга (**бета амилоидни пептид**)
(настаје цепањем **амилоидног прекурсорског протеина β** – секретазом)

- **Амилоидни прекурсорски протеин**—трансмембрански гликопротеин важан за раст и преживљавање неурона.

2. Неурофибриларни снопови

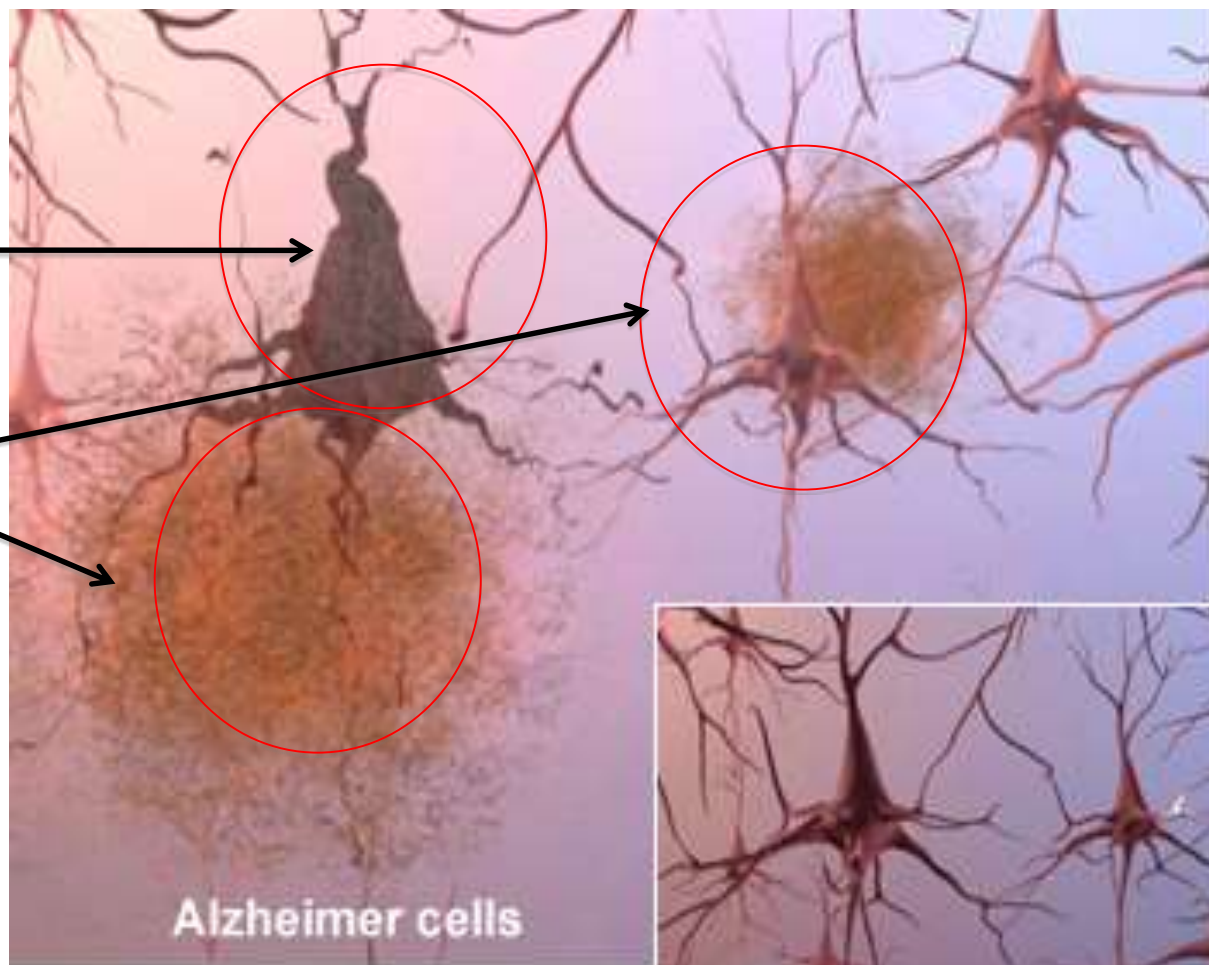
- у неуронима (**хиперфосфорилисани тау протеин**).

Тау протеин се нормално налази у аксонима везан за микротубуле значајан за синаптичку трансмисију.

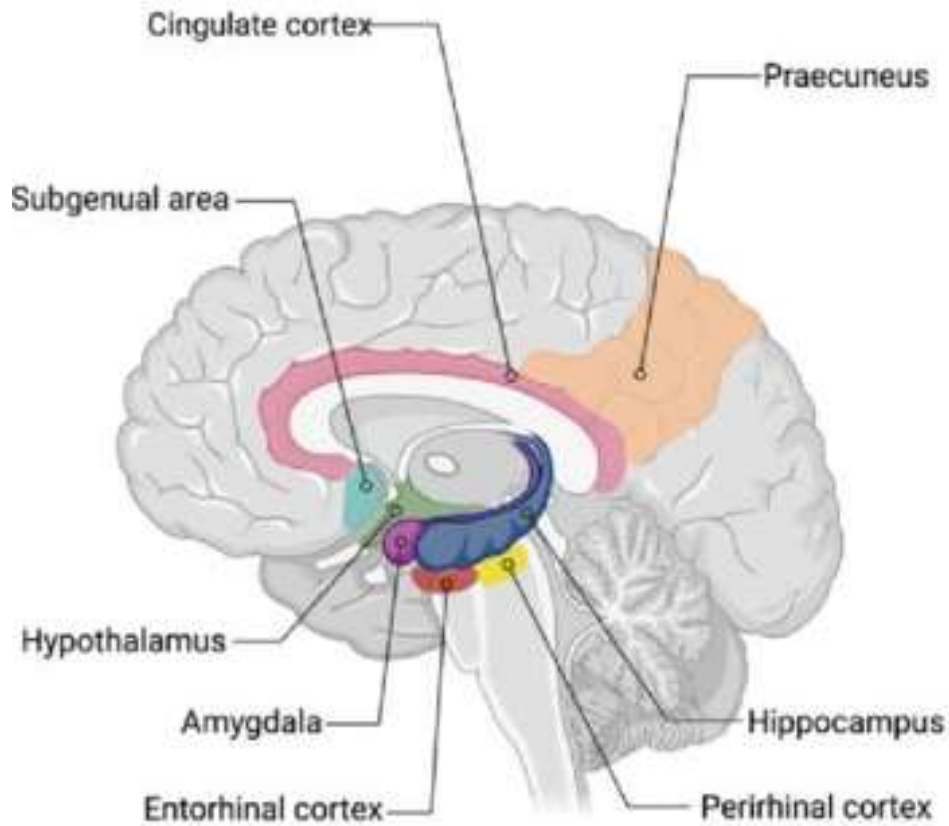
Хиперфосфорилација тау протеина доводи до поремећаја синапси.

Неурофибриларни
снопови

Сенилни
плакови

У почетку је захваћен **енторијални кортекс**, пролаз за хипокампус, а касније и подручја мождане коре

ПАТОФИЗИОЛОГИЈА БОЛА

БОЛ је непријатна сензација која у мозак директно доноси обавештења о стању организма и његовом односу са околином.

БОЛ је **индивидуалан** и **субјективан** доживљај модулиран физиолошким, психолошким и другим факторима (претходно искуство, култура, страх).

У ширем смислу „бол је све оно што болесник каже да га боли“.

Подела бола

Према **трајању**: акутни (симптом) и хронични бол (болест)

Према **патогенези**: ноцицептивни (соматски и висцерални) и неуропатски бол (периферни и централни)

Према **етиологији**: немалигни и малигни бол

Према **локализацији**: локализован и дифузни бол

Према **интезитету**: лак, средње тежак и тежак бол

Подела бола према трајању

Акутан бол:

- симптом **ткивног** оштећења после трауме, операције или болести
- траје **до три месеца**

Хронични бол:

- **болест** са специфичним карактеристикама, која наставља да постоји и након престанка узрока који је довео до бола
- траје **више од три месеца**

Облици бола-према етиопатогенези

- 1. Ноцицептивни бол:** настаје као последица активације ноцицептора (инфламаторним или неинфламаторним оштећењем ткива)
- 2. Неуропатски бол:** настаје услед оштећења или обољења соматосензорног система (периферног или централног) са резултирајућом централном сензитизацијом.

Висцерални бол

Висцерални бол

- туп, слабо локализован, дифузан, неугодан
- често растућег интензитета, праћен ирадијацијом у друга места
- праћен надражајем симпатикуса и парасимпатикуса

Клинички примери:

Бол у абдомену (апендицитис, панкреатитис)

Бол у грудима (акутни инфаркт миокарда)

Бубрежне колике

Соматски бол

Соматски бол је оштар, јасно локализован, константан, није праћен ирадијацијом

Клинички примери:

- Лацерације, посекотине, абразије, контузије коже, опекотине коже (хемијске, термичке)
- Кости, зглобови, мишићи (повреде, запаљење)
- Стоматитиси, фарингитиси

Неуропатски бол

- 1. Централни неуропатски бол:** васкуларни (након цереброваскуларног инzulта), метаболички, трауматски (посттрауматски спинални бол), инфламаторни (мултипла склероза), дегенеративни, тумори
- 2. Периферни неуропатски бол:** васкуларни, метаболички, трауматски, инфламаторни, дегенеративни, тумори

Примери:

- **дијабетесна полинеуропатија**, хемиотерапијом индукована неуропатија, алкохолна полинеуропатија, токсична полинеуропатија
- тригеминална неуралгија, карпални тунел синдром, компресивна радикулопатија, постхерпетичка неуралгија

Неурофизиологија бола

Између места деловања ноцицептивног стимулуса и перцепције бола, дешавају се комплексни неурофизиолошки процеси - **НОЦИЦЕПЦИЈА**

НОЦИЦЕПЦИЈА обухвата четири физиолошка процеса:

- **Трансдукција** (рецептори)
- **Трансмисија** (преношење импулса кроз сензорни нервни систем)
- **Модулација** (модификовање трансмисије)
- **Перцепција** (спознаја бола)

Рецептори за бол (ноцицептори) и стимулација

- Рецептори су **слободни нервни завршеци**
- Нема специјализованих “рецептора” за бол
- Ноцицептори одговарају на различите стимулусе: **механичке, термичке и хемијске**
- Постоје: **механосензитивни**, **хемосензитивни** и **термосензитивни** рецептори за бол
- Неки рецептори одговарају на поједине облике стимулуса, док други (**полимодални** рецептори) одговарају на сва три облика стимулуса
- Рецептори се **не адаптирају** (хипералгезија)
- У кожи их има више него у унутрашњим органима

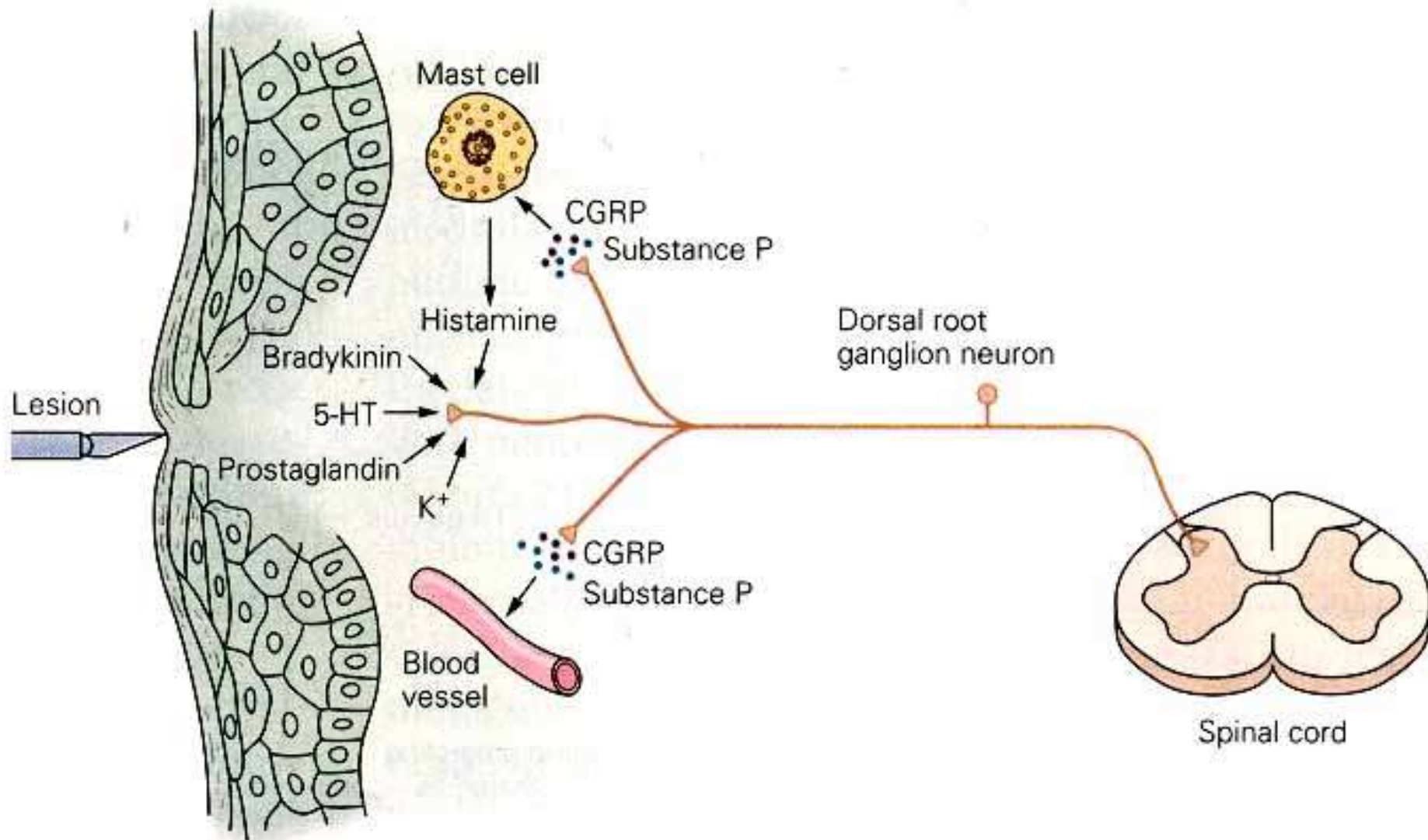
Стимулација рецептора за бол

Ткивно оштећење прати оштећење ћелија из којих се ослобађају:

- H^+ , K^+ јони
- инфламаторни медијатори: брадикинин, хистамин, серотонин, цитокини
- фосфолипиди из зида ћелијске мембране (активација пута арахидонске киселине, производња простагландина, простациклина, тромбоксана, леукотриена).

Ови инфламаторни медијатори стимулишу периферне ноцицепторе. Активација ноцицептора доводи до ослобађања супстанције Р (SP) и других неурокинина (NKA) и пептида: **пептида сличаног калцитонину** (*calcitonin gene-related peptide, CGRP*)

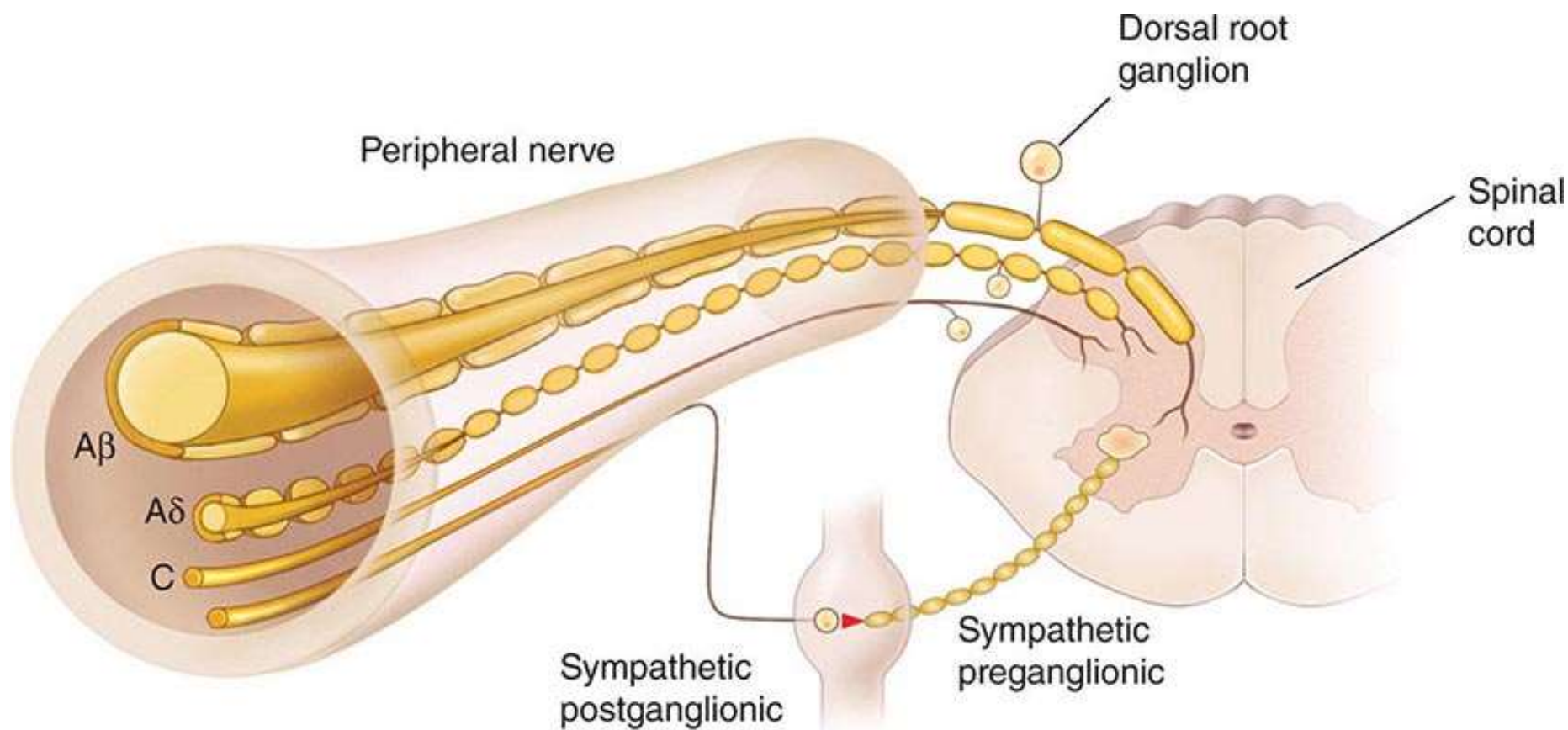
Стимулација рецептора за бол

Влакна за бол

- **A- δ влакна**
Мијелинизирана влакна, дебљина 2-5 μm ,
брзина спровођења 12-30 m/sec
Преносе оштар бол
- **C влакна**
Немијелинизирана влакна, дебљина 0,4-1,2 μm , брзина спровођења 0,5-2 m/sec
Преносе туп бол
- **A- β влакна**
Мијелинизирана влакна великог дијаметра
(додир, вибрације, кретање).
Значајна за контролу улаза болних сигнала у
кичмену мождину

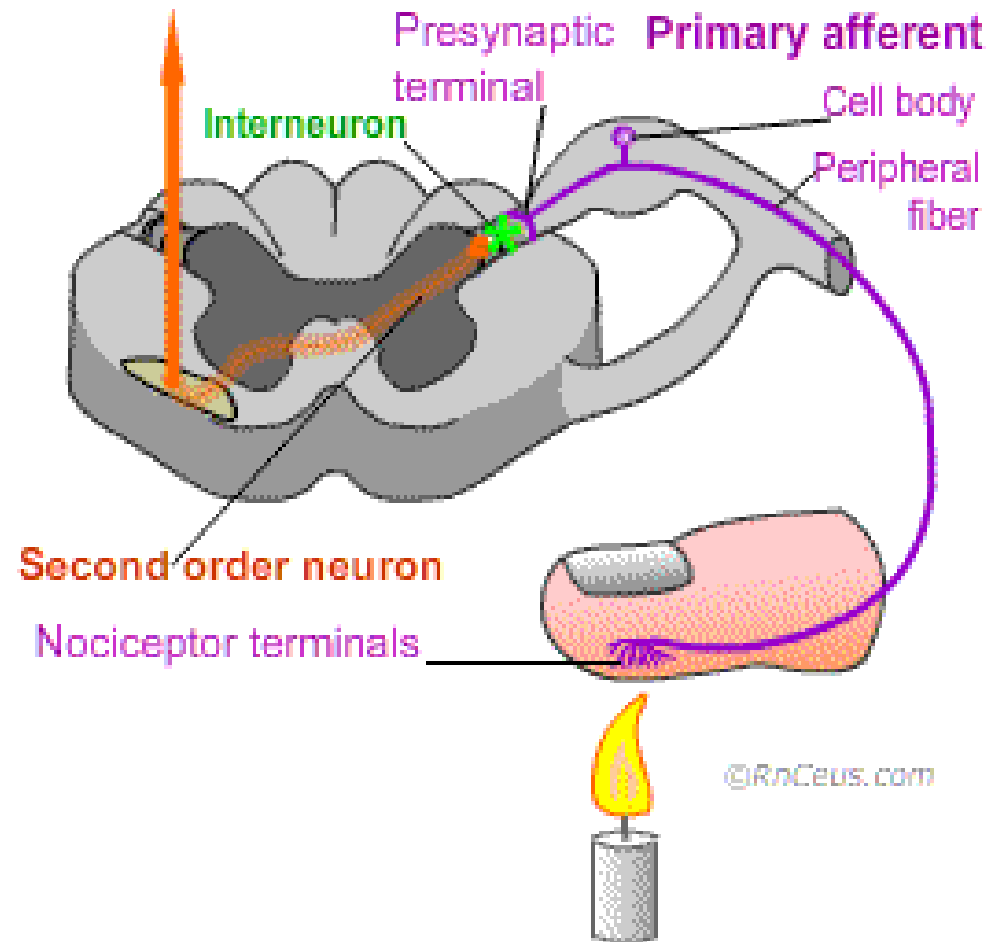
Влакна за бол

Ноцицепција

- Анатомско физиолошки супстрат ноцицепције чине неурони првог, другог и трећег реда.
- Неурони првог реда** преносе информације о болу до задњих рогова кичмене мождине.
- Неурони првог реда граде синапсе са **неуронима другог реда** који прелазе на супротну страну кичмене мождине и пројектују се у мозак.

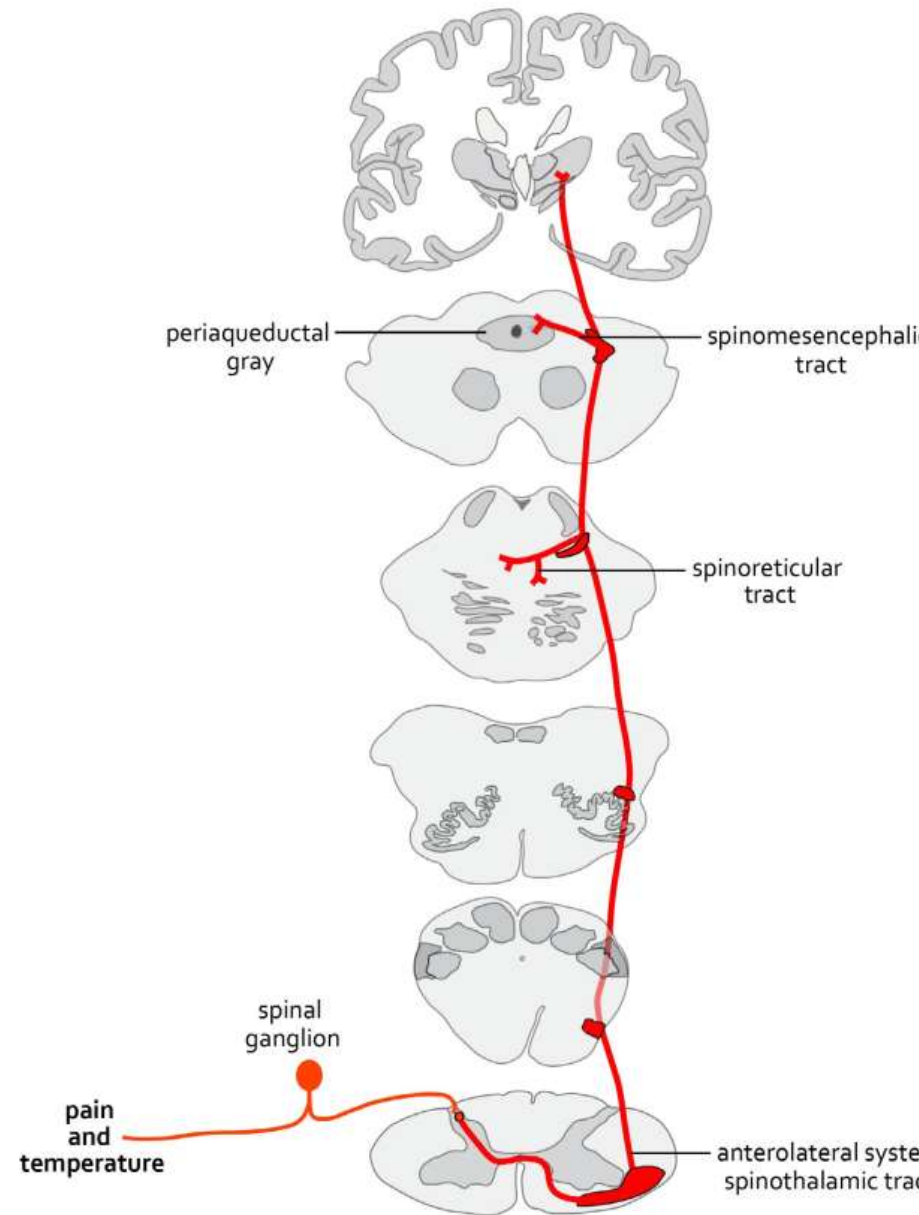

Антеролатерални систем

Спиноталамички пут: од кичмене
мождине до таламуса

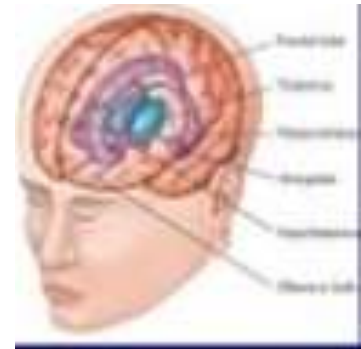
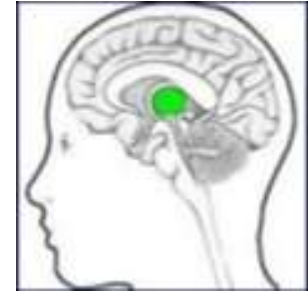
Спиноретикларни пут: од кичмене
мождине до ретикларне
формације

Спиномезенцефалични пут: од
кичмене мождине до
периакведукталне сиве масе

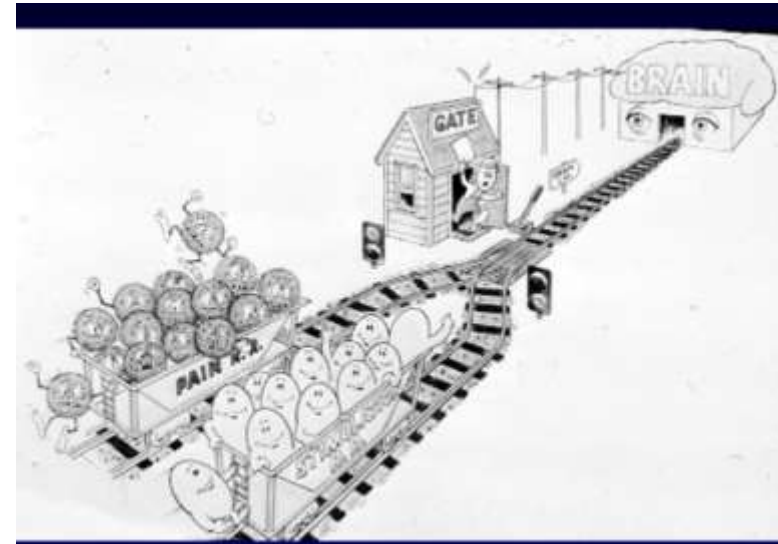
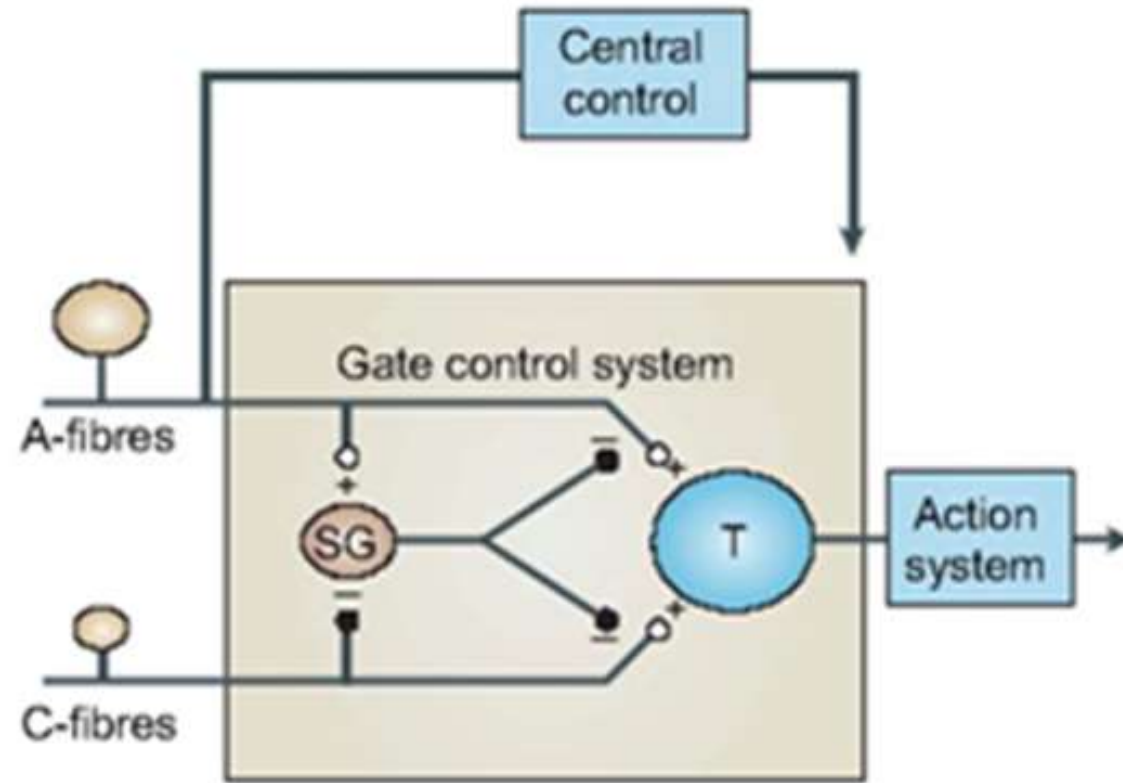
Неурони трећег реда

Таламус

- **Неурони трећег реда**- преносе информације од једара таламуса до коре великог мозга и субкортикалних структура
- **Субкортикалне структуре** (пре свега лимбички систем) су одговорне за емоционалне реакције на бол.
- **Спиноталамични пут и соматосензорна кора** су одговорни за препознавање локализације, интензитета и квалитета бола

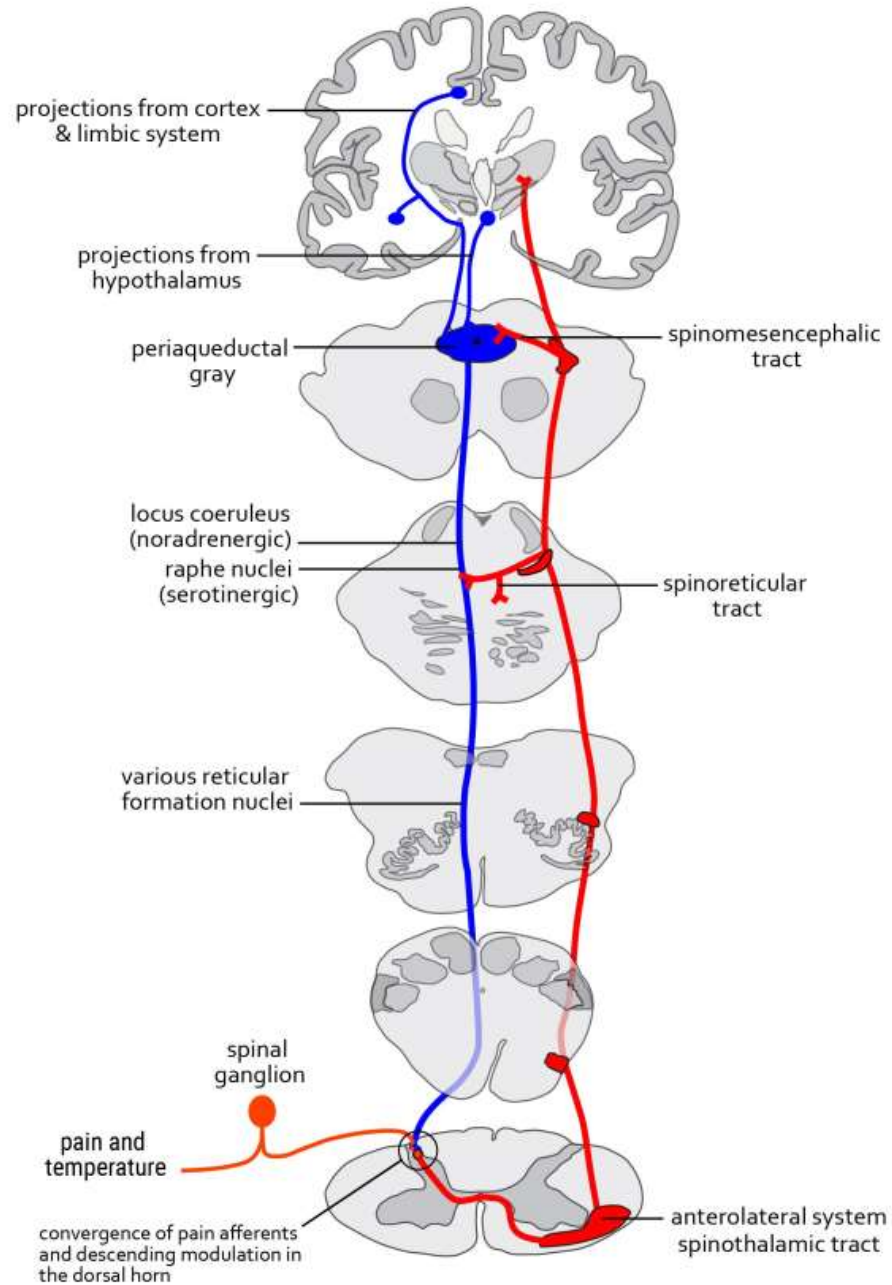
"Gate-control" теорија- теорија контроле улаза болних сигнала

From "Pain Mechanisms: A New Theory" by R. Melzack and P. D. Wall, 1965, Science, 150, p. 975. Copyright 1965 by American Association for the Advancement of Science.

Descending Pain Modulation

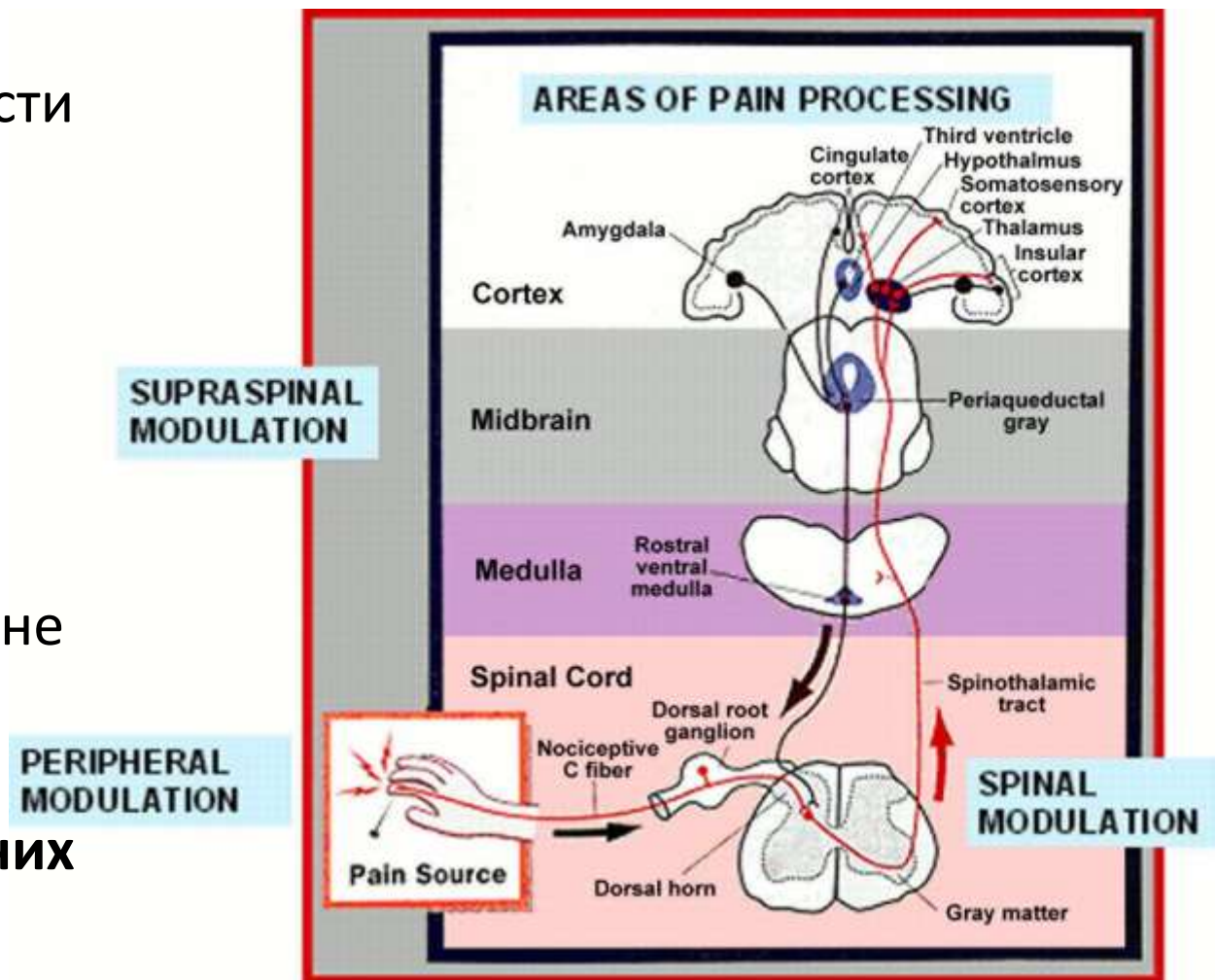
Ascending Pain Pathway

Модулација бола

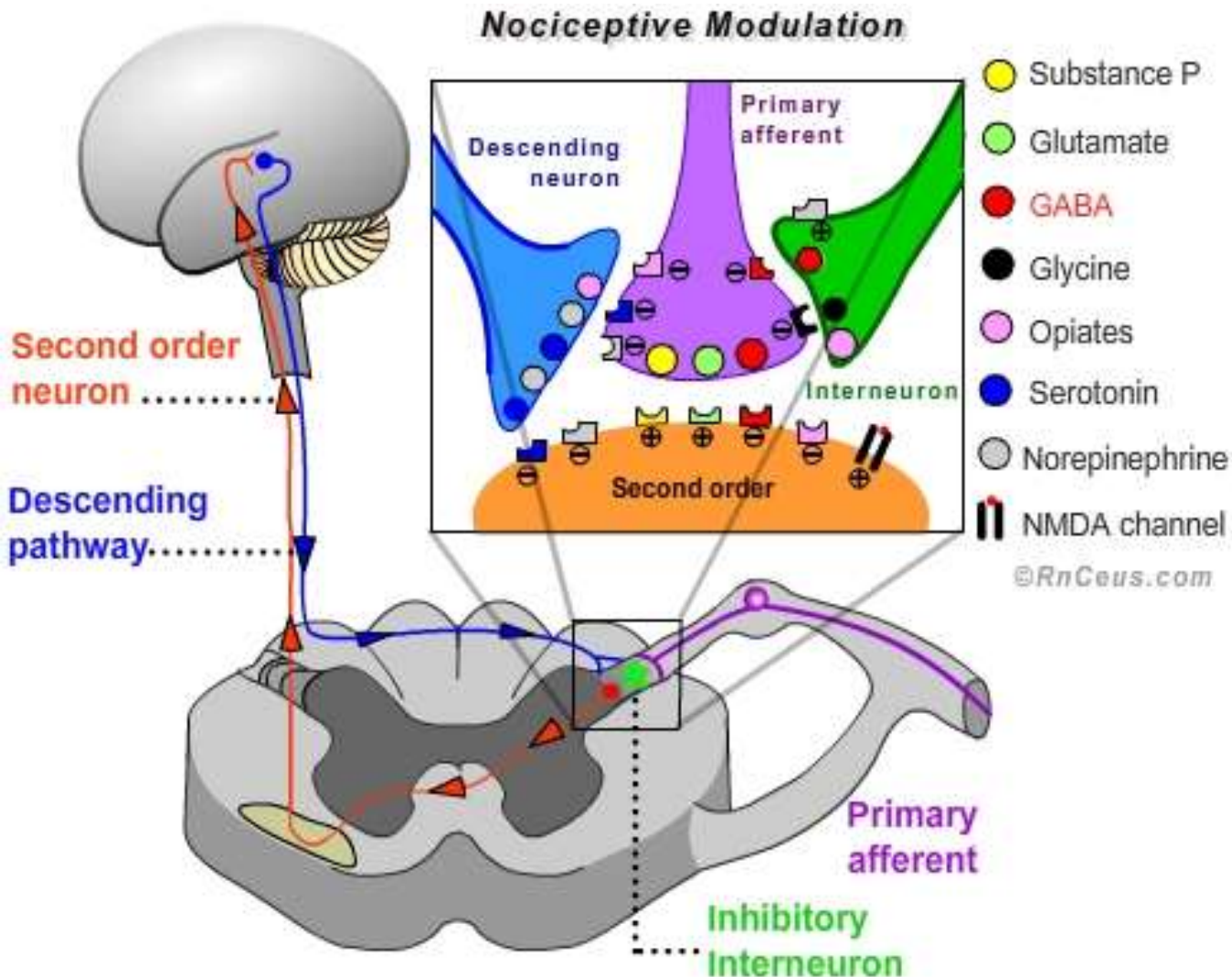
Модулација
ноцицептивне активности
деловањем
**неуротрансмитера и
неуромодулатора** -
дешава се дуж целог
нервног пута (смањен,
инхибисан или
појачан одговор на болне
стимулусе)

Модулација улаза болних
сигнала у кичмену
мождину

Модулација бола-задњи рогови кичмене мождине

Аферентни неурон:

- Супстанца Р
- Глутамат
- GABA

Десцедентни неурон:

- Опиоиди
- Серотонин
- Норадреналин

Инхибиторни интернеурони:

- Опиоиди
- GABA
- Глицин

Главобоља

Главобоља је акутан или хроничан бол у глави.

Сам мозак није осетљив на бол.

Међутим, постоји више структура (екстракранијалних и екстракранијалних) које реагују болом:

Интракранијалне структуре осетљиве на бол:

- базална дура
- нерви (глософарингеус, вагус, тригеминус, доњи цервикални нерви)
- артерије
- венски синуси мозга

Главобоља

Идиопатске (примарне)

1. Мигрена

Окидачи за почетак мигрене:

- менструација
- стрес
- кофеин
- неке намирнице
- неки лекови (вазодилататори)
- алкохол
- недовољно сна, неправилан сан или превише сна
- дехидратација

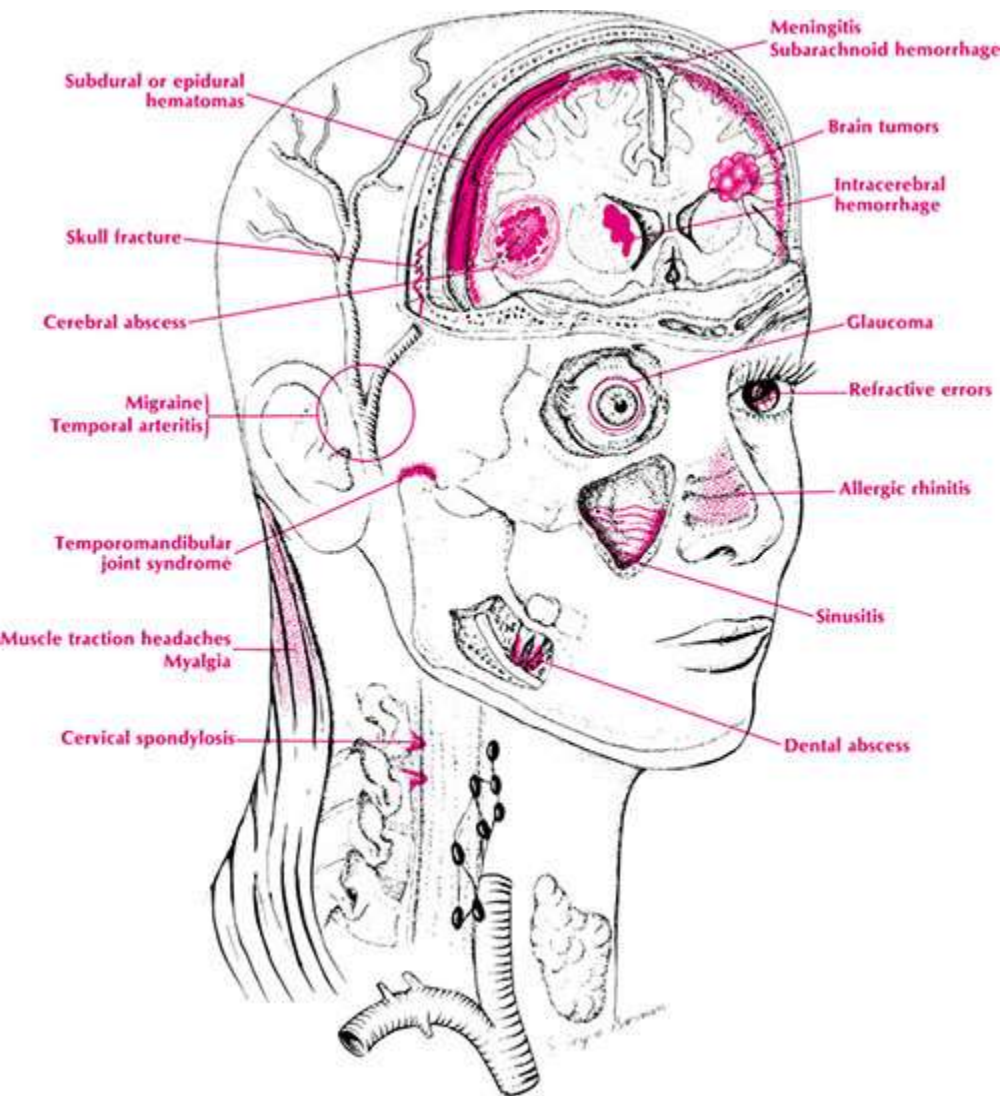
2. Тензионе главобоље

3. Главобоља у нападима (Кластер главобоља)

4. Остале примарне главобоље

Симптоматске (секундарне)

Секундарне главобоље (>300 различитих стања и болести)

Precipitating factors (triggers)

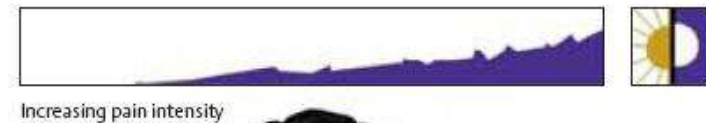
Trigeminal neuralgia

May be precipitated by triggers

Cluster headache

Sinus headache

Frontal sinus

Maxillary sinus

Епилепсија

Епилепсија је хронично обољење које се карактерише спонтаним **понављањем** епилептичних напада.

Епилептички напади се карактеришу **пароксизмалним, ексцесивним, хиперсинхроним** пражњењем великог броја неурона у централном нервном систему.

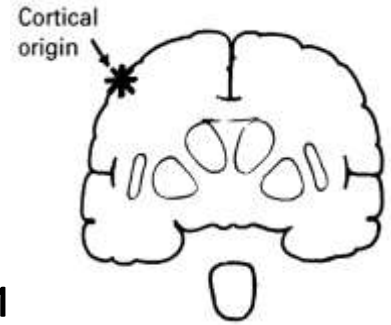
Праћени су променама моторне активности, сензибилитета, понашања, емоција и свесности

Етиологија епилепсије

1. **Идиопатске** – примарно генерализоване
2. **Симптоматске** (епилепсија тарда) – жаришне епилепсије
  - Траума мозга
  - Тумори мозга
  - Васкуларна оштећења
  - Инфекције
  - Алкохол
  - Ендокрини и метаболички фактори (хипо- и хипернатријемија, хипокалцијемија, фенилкетонурија, хипогликемија, микседем, хипопаратиреоидизам, хиповитаминоза Б₆)
  - Генски фактори
  - Недостатак сна

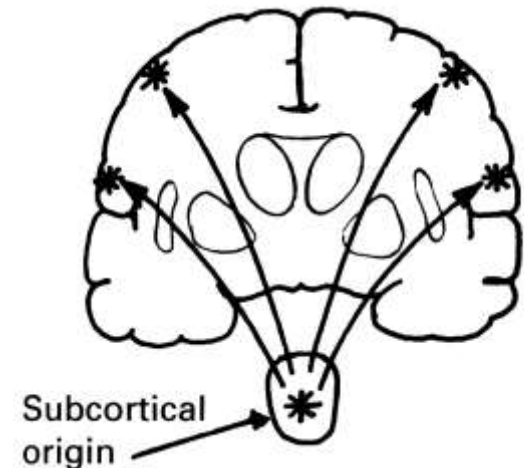
Класификација епилепсија

1. Парцијални напади (напади који почињу локално)
(са оштећењем свести или без оштећења свести)

2. Генерализовани напади (билатерално симетрични
и без локалног почетка)

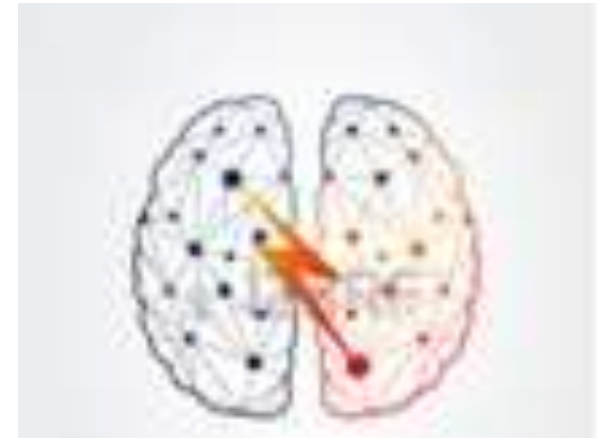
- Абсанси
- Клонички напади
- Тонички напади
- Тоничко-клонички напади
- Атонички напади

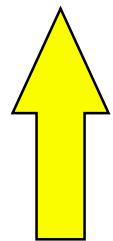
3. Некласификовани напади

Патогенеза епилепсија

Деполаризација неурона:
хиперексцитабилност- повећана
ексцитација и смањена инхибиција

Епилепсија

глутамат,
аспартат

Ексцитација

ГАБА

Инхибиција

Електроде

Мозак

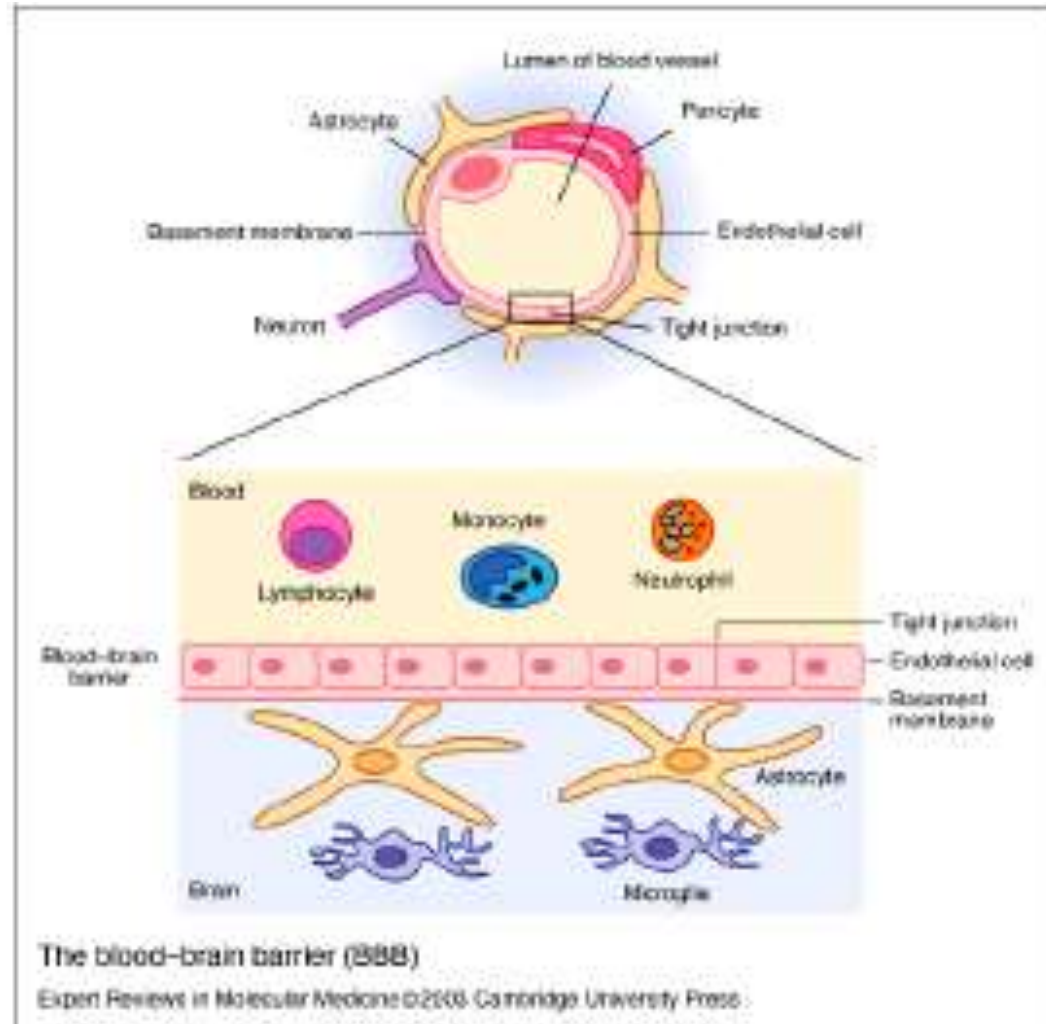
EEG

Крвно-мождана баријера

У изградњи крвно-мождане баријере учествују:

1. Ендотелне ћелије ("тесни спојеви"-*zonulae occludens*)
2. Базална мембрана (танка)
3. Астроцити

Функција крвно-мождане баријере

- Да обезбеди адекватно и контролисано снабдевање нервног ткива супстратима за метаболизам
- Да онемогући пролазак супстанци које би могле да утичу на нормалан рад неурона

Повећана пропустљивост крвно možдане баријере

Етиологија:

- запаљење (менингитиси, менингоенцефалитиси)
- траума
- исхемија
- компресивни процеси
- конвулзије
- тровања хемијским отровима и CO₂

Повећана пропустљивост крвно-мождане баријере:

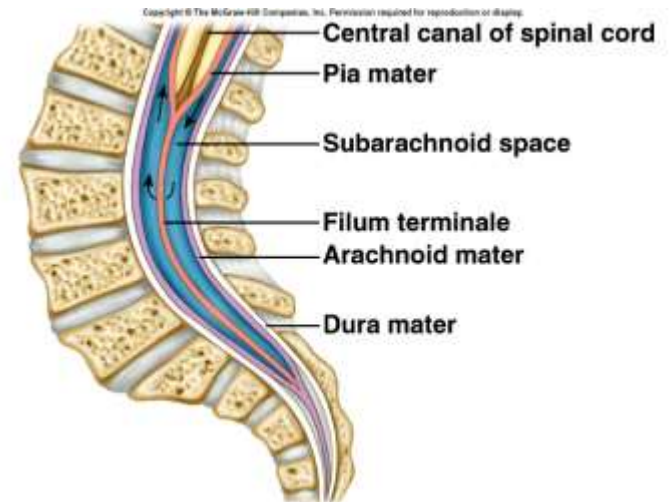
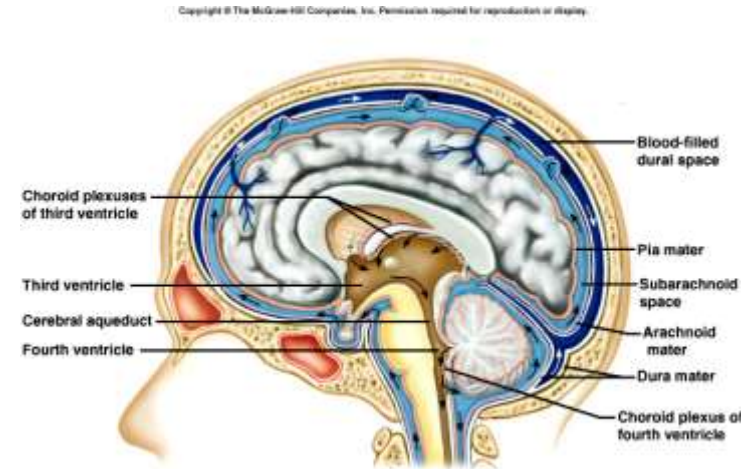
- пролазак протеина
- пролазак ћелија (неутрофилни леукоцити, лимфоцити, моноцити)

Цереброспинална течност (ликвор)

Ликвор је течност која испуњава
мождане коморе, субарахноидни простор
мозга и централни канал кичмене
мождине

Дневна секреција ликвора – 500 ml

Запремина ликвора: 150 ml

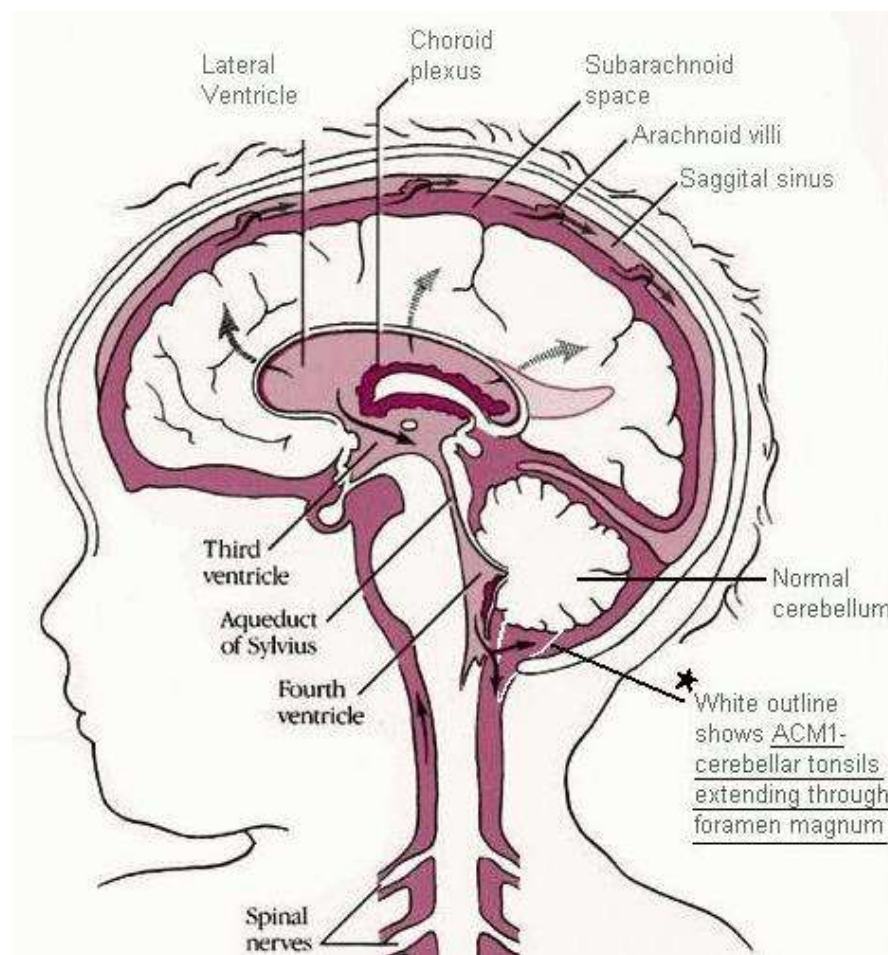
Состав ликвора

B. CSF Composition

					Serum normal	CSF normal	Abnormal CSF
Normal	Leukocytes, proteins	Erythrocytes	Blood pigments, plasma proteins	Proteins g/L	70	0.2	↑ Infections, CSF obstruction
				Glucose	5	3	↓ Tumors, infection
				Na ⁺	145	150	
				K ⁺	4	3	
				Ca ²⁺	2.5	1	↑ Infections, CSF obstruction
				Mg ²⁺	0.8	1	
				Osm	295	295	
				pH	7.4	7.33	

Цереброспинална течност

- Секреција из хороидног плексуса
- Циркулише у коморама и централном каналу кичмене мождине и субарахноидалном простору

Хидроцефалус

Хидроцефалус се дели на:

1. Конгенитални хидфроцефалус

2. Стечени хидфроцефалус

Хидроцефалус:

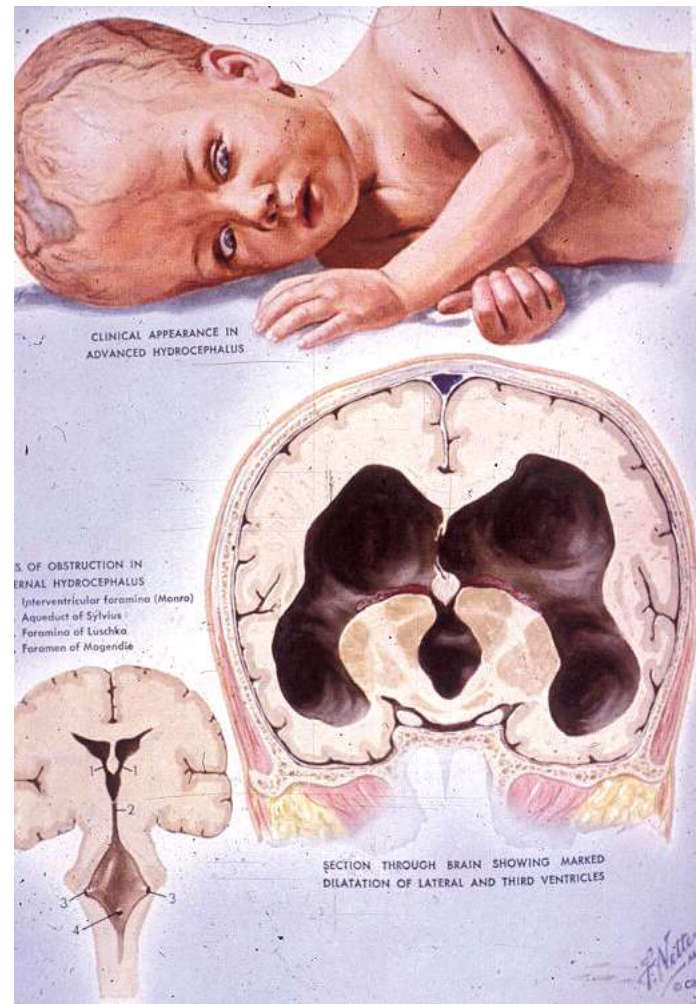
1. Опструктивни хидроцефалус
(некомуникативни)

Опструкција протока ликвора (углавном у пределу Силвијевог акведукта)

2. Комуникативни хидроцефалус

Смањена реапсорпција (дренажа) ликвора (*vili arahnoidales*)

3. Нормотензивни хидроцефалус (*ex vaso*-атрофија мозга)

Нормално стање свести

- **Будност** – функција асцендентног ретикуларног система мозданог стабла (периакведуктална сива маса од понса до таламуса).
- **Свесност** – функција кортекса (особа је свесна свог окружења, способна да одговори на стимулусе спољашње средине).

Поремећаји свести

КВАНТИТАТИВНИ ПОРЕМЕЋАЈИ СВЕСТИ

- Сомноленција (поспаност)
- Сопор
- Кома

КВАЛИТАТИВНИ ПОРЕМЕЋАЈИ СВЕСТИ

- Делирантна стања
- Сумрачна стања

Кома

- **Дифузни инсулт обе мождане хемисфере**
(метаболички поремећаји/токсични/хипоксија/исхемија)
или
- **Фокална лезија асцедентне ретикуларне формације**

Поремећаји свести

1. Патолошки процеси мозга и овојница

- енцефалитиси
- менингитиси
- поремећаји крвотока (крварење, емболија, тромбоза)
- експанзивни процеси (апцеси, тумори, хематоми)
- повреде

2. Метаболичко- токсични узроци

- хипоксија, хиперкапнија, хипогликемија, хипергликемија, уремија, хиповитаминозе, хепатична кома

Поремећаји свести

3. Поремећај различитих система

Кардиоваскуларни систем (смањење минутног волумена, хиповолемија, вазодилатација у системском крвотоку)

Плућа (хиперкапнијска кома)

Јетра (хепатична кома)

Бубрези (уремична кома)

Ендокрини систем

- Панкреас (кетонацидоза, хипергликемија, хипогликемија)
- Штитаста жлезда (хипотиреоза)
- Паратиреоидна жлезда (хипер- и хипофункција)
- Надбубрежна жлезда (Адисонска кома)

4. Поремећаји терморегулације (фебрилна кома)

Квалитативни поремећаји свести

1. **Делирантна стања** (стање тешке конфузије са дезорјентацијом, страхом, иритабилношћу, визелним халуцинацијама)

Етиологија акутног психоорганичног синдрома:

- тровање лековима, дрогама, отровима
- нагли прекид узимања алкохола, лекова, дрога
- метаболички и ендокрини поремећаји
- запаљења мозга и можданица
- фебрилни делиријум

2. **Сумрачна стања** (стања сужене свести)

- после епилептичног статуса и напада
- код акутног припитог стања

Спавање

- Спавање је природно, периодично и физиолошки реверзибилно стање умањене будности, које карактеришу смањена перцепција и реаговање на спољашње дражи.
- **Циркадијални ритам:** циклус спавање-будност понавља се у 24 h ритму а у складу са циклусом светло–мрак.
- Функције сна:
  - Ресторативна
  - Хомеостатска функција
- Дужина спавања је индивидуална
  - Одрасли једнократно 7-8 сати
  - Новорођенчад 20 сати у више наврата
  - Старе особе 4-6 сати

Организација спавања:

1. НРЕМ стадијум: 75-80% активности.

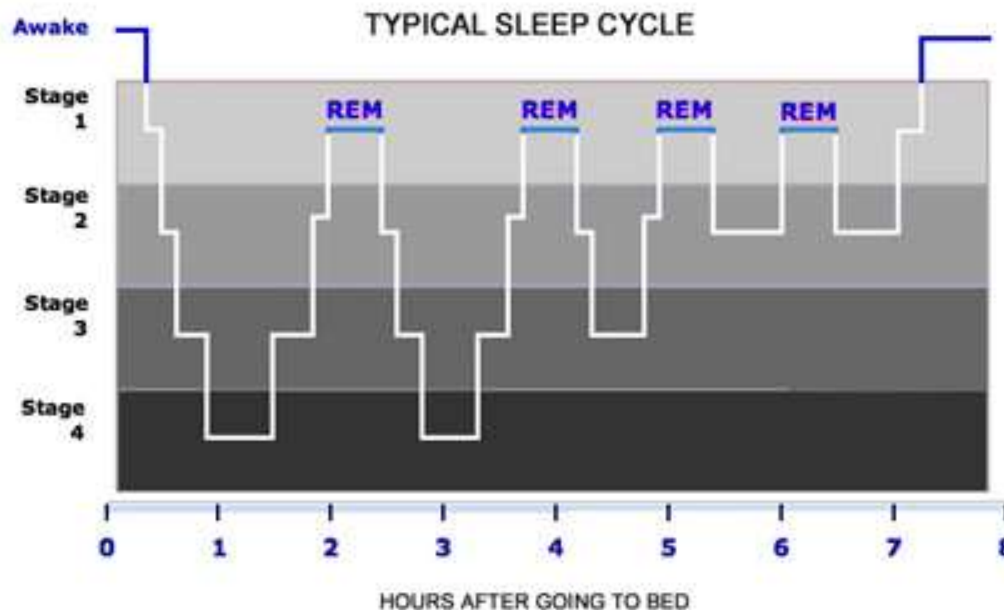
Има четири стадијума: 2 стадијума површног и 2 стадијума дубоког сна

2. REM спавање (парадоксално спавање): 20-25% активности.

-јавља се након бар 1 циклуса НРЕМ сна (око 90 мин)

-траје 10-20 мин

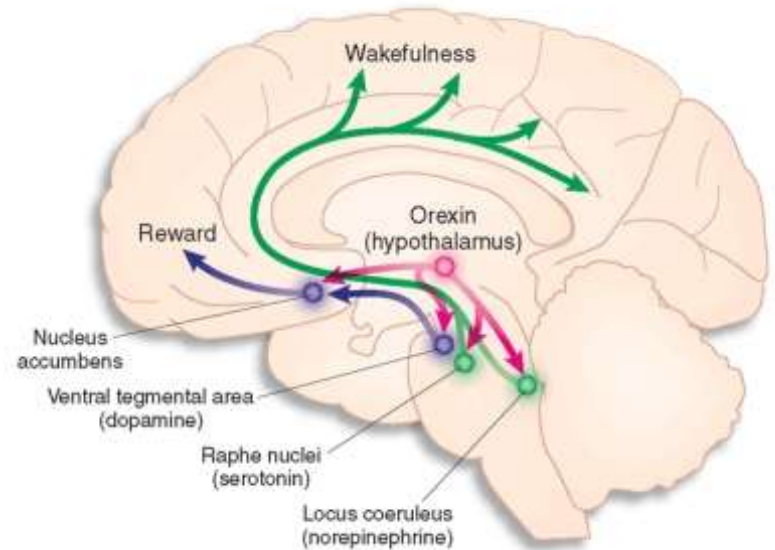
-низак праг за буђење, снови

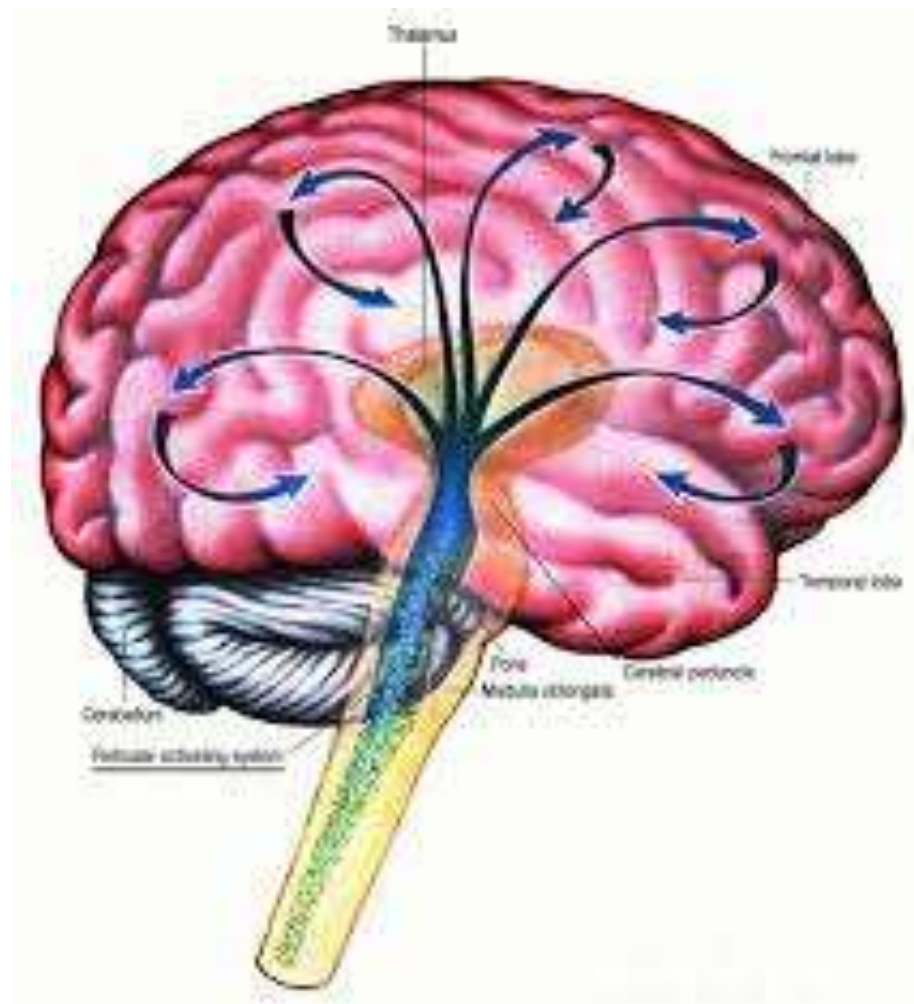
Регулација спавања

- Спавање супримирају (одржавају будност): **орексин, серотонин, норадреналин, допамин, ацетил холин, хистамин, глутамат**

- Спавање активирају: **мелатонин, ГАБА, аденозин, глицин, глутамат (РЕМ фаза), ацетил холин (РЕМ фаза)**

ЗА ОЧУВАЊЕ БУДНОСТИ ОД НАЈВЕЋЕГ ЈЕ ЗНАЧАЈА РЕТИКУЛАРНА ФОРМАЦИЈА

Болести спавања

- **Диссомније** (поремећаји дужине спавања или времена (тајминга) спавања, а некада и квалитета сна):
  - Инсомнија
  - Хиперсомнија
  - Поремећаји спавања повезани са дисањем
- **Парасомније** (патолошка понашања и патофизиолошки поремећаји у току спавања):
  - сомнабулизам (месечарење)
  - павор ноктурнус (ноћни страхови)
  - енуресис ноцтурна (ноћно умокравање)
  - бруксизам (шкрипање зубима)

Инсомније

Немогућност уснивања, површно испрекидано спавање, рано буђење.

- Краткотрајне инсомније
- Пролазне инсомније
- Хроничне инсомније (трају дуже од месец дана)

Према етиологији:

1. Примарне инсомнија

2. Секундарне инсомније

Органска обољења (хипертиреидизам, артритиси са болом, хронична обољења плућа и бубрега, срчана инсуфицијенција, епилепсија, Алцхејмерова болест, Паркинсонова болест, главобоља, ЦВИ, тумори, дијабетес, поремећаји менструалног циклуса и менопауза)

■ **Психичка обољења** (депресија, анксиозност, стрес, биполарни поремећаји, шизофренија)

■ **Примена неких лекова и супстанци** (никотин, кофеин, алкохол, бета блокатори, блокатори калцијумских канала, кортикостероиди, бронходилататори, тиреоидни хормони, антидепресиви).

Хиперсомније

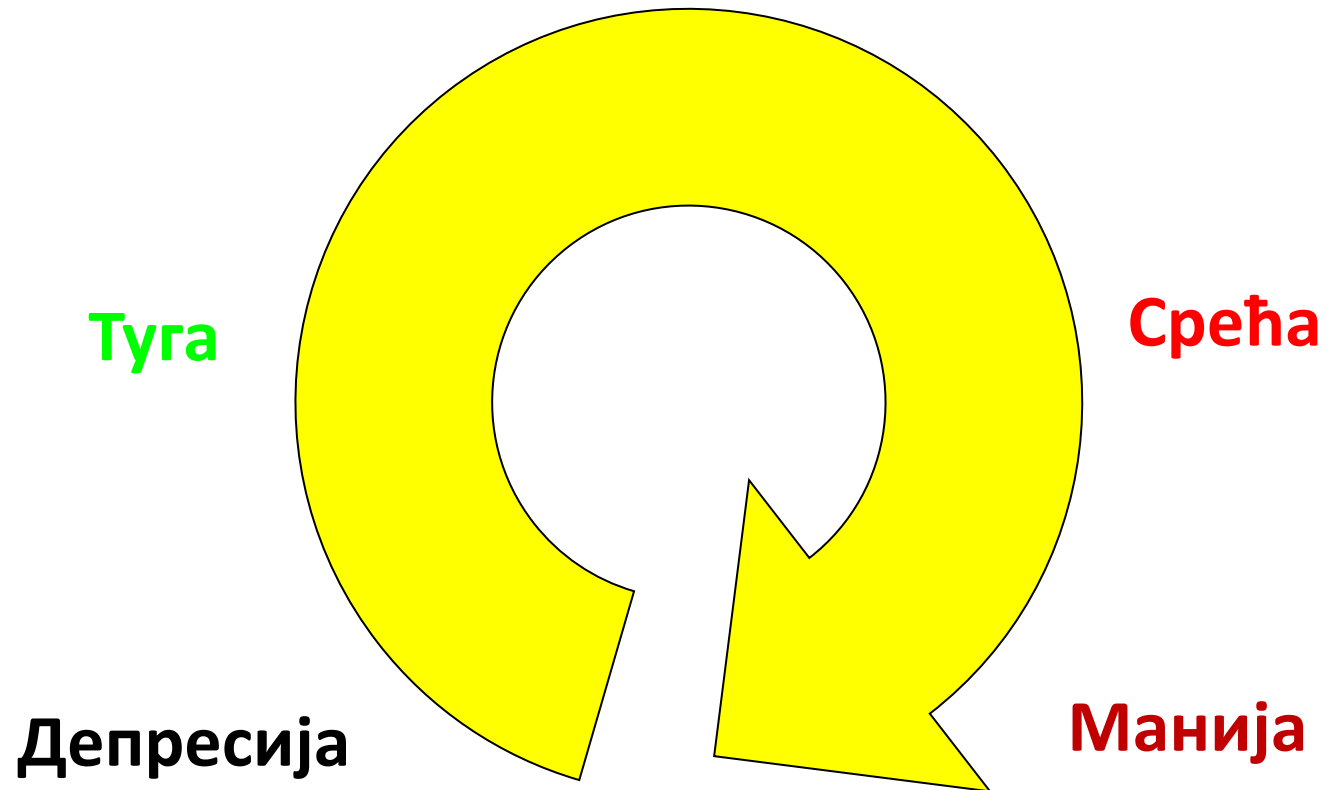
1. Наследне: нарколепсија

2. Секундарне хиперсомније:

- органска обољења (повреде главе, Паркинсонова болест, миотонична дистрофија)
- неки лекови и супстанце
- синдром инсуфицијенције сна (нпр. недовољно спавање у току више ноћи)
- хиперсомније повезане са психијатријским обољењима

Поремећаји расположења

Нормално расположење

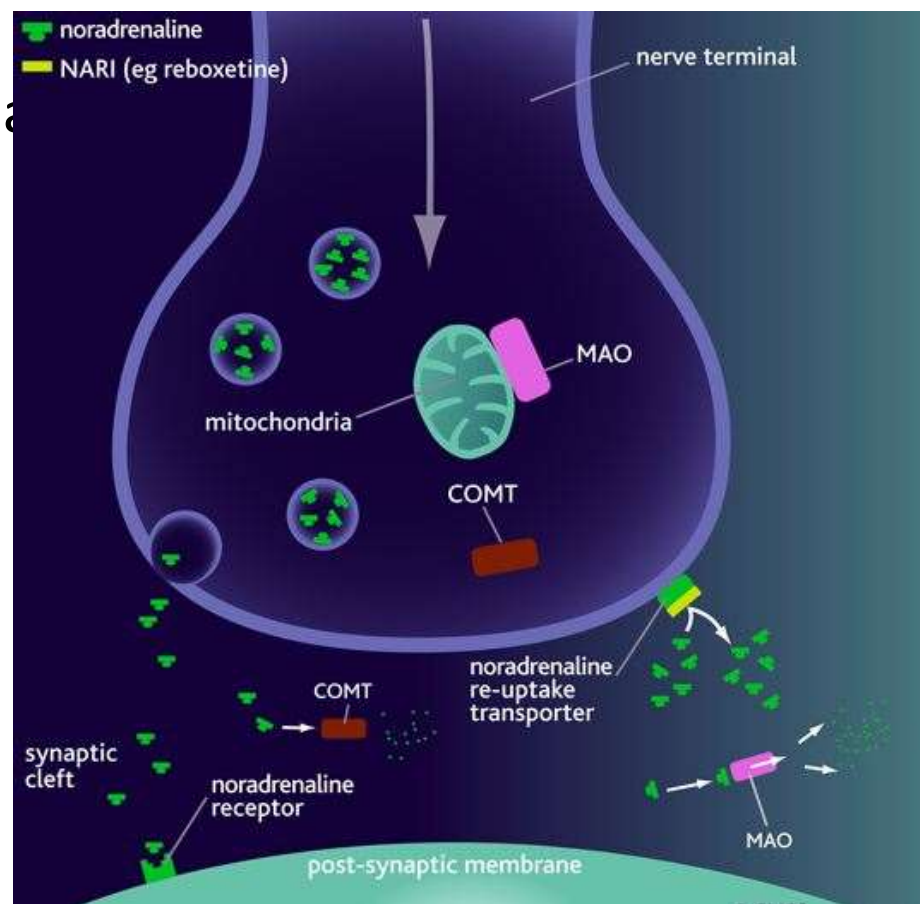
Теорије депресије

- **Неурохемијска (неуротрансмитерска) теорија**
- **Биоритам теорија** (промене организације спавања, краћа латенца од уснивања до појаве REM фазе спавања, инсомнија у касним ноћним сатима)
- **Епигенетска теорија** (наследне промене у фенотипу или на гену изазване механизмима различитим од мутација)
- **Неуроендокрина теорија** (поремећај осовине хипоталамус-хипофиза-надбубрежна жлезда, промене циркадијалног ритма, повећан кортизол не смањује секрецију АСТН)
- **Неуроимунска теорија** (повећани проинфламаторни цитокини, смањени антиинфламаторни цитокини, смањени репараторни механизми нервног система, неуродегенерација)

Етиопатогенеза депресије

Функционални недостатак норадреналина

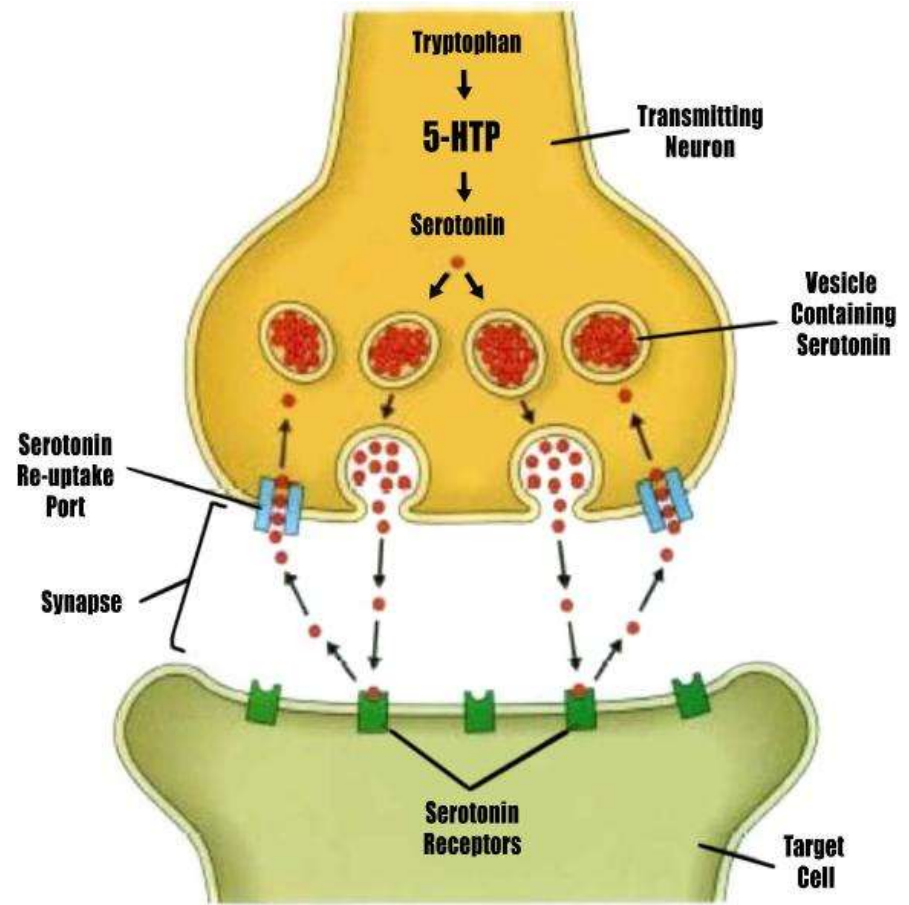
- Редукована синтеза норадреналина из тирозина преко ДОПЕ (инхибитори ензима
- Инхибиција складиштења
- Блокада рецептора за норадреналин

Етиопатогенеза депресије

Функционални недостатак серотонина:

- Инхибиција синтезе из триптофана
- Инхибиција складиштења серотонина
- Повећана потрошња серотонина, стварање неактивног мелатонина.

Шизофренија

Шизофренија (*Shizofrenija*) је скуп психотичних поремећаја који онемогућавају разликовање реалних од нереалних доживљаја или искустава, ометају логичко размишљање, а праћени су неодговарајућим емоционалним реакцијама.

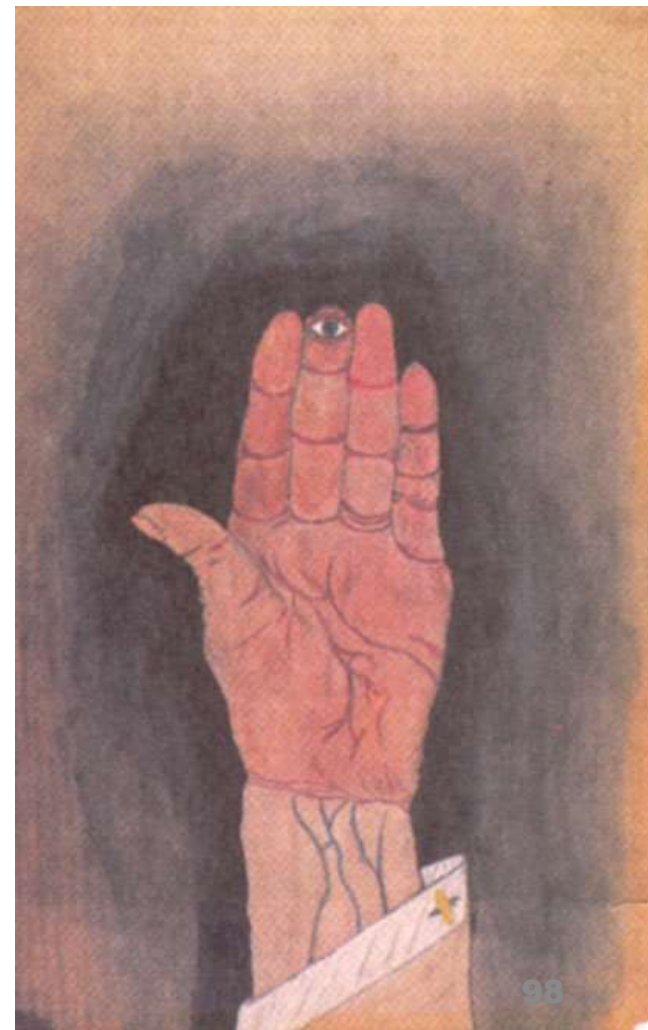
Шизофренија: поремећај *selfa* (свести о себи)

- **Позитивни симптоми (или психотични симптоми):** делузије (лажна уверења), халуцинације (углавном слушне), кататонија (поремећај започињања или организације вољних покрета и положаја).
- **Негативни симптоми (дефицитарни симптоми):** осећајна отупелост, осиромашен говор, анхедонија, недруштвеност.

Шизофренија: поремећај *selfa* (свести о себи)

- **Дереализација:** околина је чудна, другачија
- **Деперсонализација:** непрепознавање самог себе, губљење идентитета
- **Трансформација:** преузимање новог идентитета - животиње, друге особе
- **Аутизам:** повлачење у себе

Шизофреније: теорије (етиологија?)

- **Генетска теорија**
- **Неуроанатомска теорија**
- **Неурохемијска** (неуротрансмитерска; неуромодулаторна) теорија: повећана активност допамина
- **Социолошка теорија**

Значај наслеђа у настанку шизофреније

- Постоје докази о генетској предиспозицији за настанак шизофреније
- Ризик од оболевања се повећава са степеном генетске сродности

СРОДСТВО	Родитељи	Брат или сестра	Брат/сестра и један оболели родитељ	Деца једног оболелог родитеља	Деца два оболела родитеља	Рођаци другог степена	Двојајчани близанци	Једнојајчани близанци
шизофренија %	5,6	10,1	16,7	12,8	46,3	2,8	17,0	50,0

Неуроанатомска теорија шизофреније

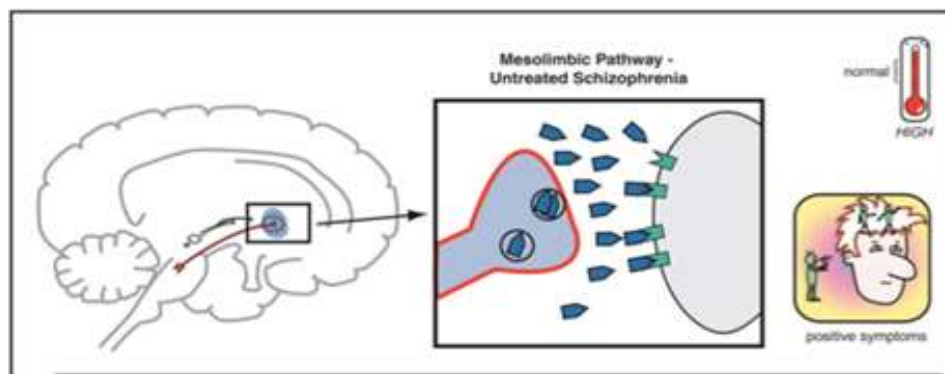
- Мозак проширене možдане коморе, атрофија префронталног подручја чеоног режња
- Редукована циркулација и искоришћавање глукозе у префронталном кортексу
- Редукован број неурона

Неурохемијска (неуротрансмитреска, неуромодулациона) теорија шизофреније

Допаминергичка активност је повећана:

- повећана синтеза допамина
- повећано ослобађање из пресинаптичког завршетка
- повећан број и осетљивост рецептора
- смањена разградња (активност MAO)
- смањено поновно преузимање

Нелечена шизофренија

Лечена шизофренија

